

На основу члана 43. став 3. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12-УС, 72/12, 7/14-УС и 44/14), на предлог Министарства одбране,

Влада доноси

З А К Л Ј У Ч А К

1. Прихвата се Извештај Политичког савета о спровођењу Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација - Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010-2015) у 2015. години, који је саставни део овог закључка.

2. Извештај из тачке 1. овог закључка објавити на сајту Министарства одбране ради доступности информација од јавног значаја широј јавности.

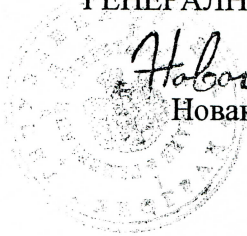
3. Овај закључак, ради информисања, доставити свим министарствима, Координационом телу за родну равноправност, Безбедносно-информативној агенцији, Канцеларији за Косово и Метохију, Канцеларији за европске интеграције, Канцеларији за сарадњу са цивилним друштвом, Канцеларији за људска и мањинска права, Републичком заводу за статистику, Републичком секретаријату за јавне политике, Народној скупштини, Поверенику за заштиту равноправности, Заштитнику грађана и Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности.

05 Број: 337-12567/2016

У Београду, 29. децембра 2016. године

В Л А Д А

Тачност преписа оверава
ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР

Новак Недић
Новак Недић

ПРВИ ПОТПРЕДСЕДНИК ВЛАДЕ

Ивица Дачић, с.р.

ПОЛИТИЧКИ САВЕТ
ЗА СПРОВОЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА
ПРИМЕНУ РЕЗОЛУЦИЈЕ 1325 САВЕТА БЕЗБЕДНОСТИ
УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА – ЖЕНЕ, МИР И БЕЗБЕДНОСТ У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ (2010–2015)

ИЗВЕШТАЈ

О СПРОВОЂЕЊУ НАЦИОНАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА ПРИМЕНУ
РЕЗОЛУЦИЈЕ 1325 САВЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА –
ЖЕНЕ, МИР И БЕЗБЕДНОСТ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ (2010-2015)
У 2015. ГОДИНИ

Београд, децембар 2016. године

САДРЖАЈ

УВОД	3
1. ИНСТИТУЦИЈЕ – формирање и функционисање институционалних тела и механизма родне равноправности за спровођење Националног акционог плана	3
2. ЗАСТУПЉЕНОСТ – повећање заступљености жена и њиховог утицаја на питања која се односе на мир и безбедност	19
3. ОДЛУЧИВАЊЕ – повећање учешћа и утицаја жена на одлучивање	24
4. УКЉУЧИВАЊЕ – повећање учешћа жена у међународној сарадњи, решавању конфликта, постконфликтних ситуација и веће учешће жена у мултинационалним операцијама	27
5. ЗАШТИТА – коришћење инструмената правне заштите жена	34
6. ЕДУКАЦИЈА – образовање и усавршавање припадника институција безбедности у духу Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација	41
7. МЕДИЈИ – пружање медијске подршке циљевима Националног акционог плана	47
ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА И ПРЕПОРУКЕ	52

УВОД

Извештај о спровођењу *Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији 2010-2015* (у даљем тексту: *Национални акциони план*) у 2015. години сачињен је од стране Политичког савета, којем, на основу *Закључка Владе 05 Број: 02-7706/2011 од 13. октобра 2011. године*, стручну и административно-техничку подршку пружа Министарство одбране. Овај извештај је сачињен ради редовног извештавања Владе о спровођењу поменутог плана у Републици Србији у 2015. години.

У складу са поменутим Закључком, образована су два институционална тела Владе: Политички савет и Мултисекторско координационо тело за спровођење Националног акционог плана (2010-2015). Мултисекторско координационо тело, као оперативно тело Владе задужено за спровођење плана, коме стручну и административно-техничку подршку пружа Министарство унутрашњих послова, израдило је Извештај о спровођењу Националног акционог плана у периоду од јануара до јуна 2015. године, који је поднет и прихваћен на 10. седници Политичког савета, одржаној 24. јула 2015. године.

С обзиром на персоналне проблеме у руковођењу Мултисекторским координационим телом у 2015. години, на основу прилога достављених од стране чланова Политичког савета из надлежних министарстава, управа, завода и агенција Владе до 25. јануара 2016. године, за период спровођења Националног акционог плана од јула до децембра 2015. године, сачињен је шестомесечни извештај о спровођењу тог плана у другој половини 2015. године. Обједињавањем ова два извештаја, Радна група Политичког савета, којом је руководио представник Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, израдила је Нацрт Извештаја Политичког савета о спровођењу Националног акционог плана у 2015. години, који је поднет и прихваћен на 14. седници Политичког савета, одржаној 28. јануара 2016. године и потом, од стране Министарства одбране, достављен на став и мишљење надлежним органима државне управе.

Након достављања измена и допуна из Министарства спољних послова, Министарства културе и информисања, Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Канцеларије за Косово и Метохију и Републичког завода за статистику, Министарство одбране сачинило је Предлог извештаја о спровођењу Националног акционог плана у 2015. години, који је поднет на разматрање и усвајање Влади Републике Србије.

1. ИНСТИТУЦИЈЕ – формирање и функционисање институционалних тела и механизма родне равноправности за спровођење Националног акционог плана

1.1. Институционална тела за спровођење Националног акционог плана формирана у Републици Србији и преглед њихових најзначајнијих активности у 2015. години

Образовање и стављање у функцију институционалних тела и механизма родне равноправности, који су установљени Националним акционим планом, примарни је задатак за све субјекте у систему безбедности, који су надлежни за спровођење активности предвиђених овим планским документом.

На основу *Закључка Владе 05 број 02-2309/15 од 5. марта 2015. године*, у 2015. години проширен је састав Политичког савета и Мултисекторског координационог тела на чланове и заменике чланова из свих министарстава у Влади, као и на представнике из Канцеларије за Косово и Метохију, Канцеларије за европске интеграције, Канцеларије за људска и мањинска права, Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом, Републичког завода за статистику и Безбедносно-информативне агенције (у даљем тексту: БИА).

1.1.1. Политички савет Владе за спровођење Националног акционог плана (у даљем тексту: Политички савет), као тело које је формирано на основу *Закључка за образовање институционалних тела Владе Републике Србије: Политичког савета и Мултисекторског координационог тела за спровођење Националног акционог плана, 05 Број: 02-77706/2011 од 13. октобра 2011. године*, у 2015. години интензивирало је свој рад и реализовао велики број активности из своје надлежности.

У извештајном периоду, Министарство одбране пружило је стручну и административно-техничку подршку процесу конституисања новог састава Политичког савета и Мултисекторског координационог тела, који је завршен доношењем *Закључка Владе 05 број 02-2309/15 од 5. марта 2015. године*. Тачније, на иницијативу председника Политичког савета, ради укључивања у процес спровођења тог плана већег броја актера из органа државне управе, унапређења ефикасности рада и превазилажења проблема са кворумом, Влада је наведеним Закључком проширила састав оба тела на представнике свих министарстава у Влади, као и на представнике четири канцеларије, једног завода и једне агенције.

Политички савет је, закључно са децембром 2015. године, одржао укупно 13 седница, од којих у извештајном периоду седам седница у пленуму, више састанка радних група које делују у оквиру Политичког савета и реализовао дијалог са свим актерима укљученим у спровођење Националног акционог плана у Републици Србији.

У вези с наведеним, седма (прва у новом саставу) седница Политичког савета одржана је 2. априла 2015. године, у згради Владе, на којој је размотрен и усвојен Пословник о раду Политичког савета и План рада Политичког савета у 2015. години и покренута је израда извештаја Политичког савета за 2014. годину, ради чега је затражено подношење извештаја Мултисекторског координационог тела, као оперативног тела Владе, о спровођењу Националног акционог плана у 2014. години у Републици Србији. Посебно издвајамо чињеницу да су тада, ради ефикаснијег и ефективнијег рада у наредном периоду, формиране три радне групе у оквиру Политичког савета и то: (1) Радна група Политичког савета за стварање политичких предуслова за достизање циљева предвиђених Националним акционим планом; (2) Радна група Политичког савета за усмеравање рада Мултисекторског координационог тела и (3) Радна група Политичког савета за унапређење спровођења Националног акционог плана.

Осма седница Политичког савета одржана је 15. маја 2015. године у Министарству одбране. На седници је саопштено да је Влада донела *Одлуку о допуни Одлуке о оснивању Координационог тела за родну равноправност*, којом је извршила именовање председника Политичког савета у састав тог тела („Службени гласник РС”, број 37, од 24. априла 2015. године), којег, у случају спречености да присуствује седницама Координационог тела за родну равноправност, замењује секретарка Политичког савета. У наведеном периоду, остварена је успешна и конструктивна сарадња Координационог тела Владе за родну равноправност и Политичког савета на усаглашавању ставова ова два тела приликом израде законских, стратегијских и планских докумената из области родне равноправности за период спровођења 2016-2020. године. Такође, у складу са предлозима са седме седнице Политичког савета, предложено је да заменица председника Политичког савета буде именована у састав Савета за праћење примене препорука механизма Уједињених нација за људска права.

На седници је једногласно усвојен Записник са седме седнице Политичког савета и Извештај Мултисекторског тела о спровођењу Националног акционог плана у 2014. години у Републици Србији. Такође, на иницијативу председника Политичког савета, чланови тог тела упознати су са радом Аналитичке групе Министарства одбране и Војске Србије за праћење спровођења Националног акционог плана (у даљем тексту: Аналитичка група МО и ВС). Том приликом, чланови и чланице Политичког савета упознати су са иницијативом Аналитичке групе МО и ВС за промену радног времена запослених у органима државне управе, ради

омогућавања запосленима да се у већој мери посвете својој родитељској улози у васпитавању и заштити деце и замољени су представници Министарства просвете, науке и технолошког развоја да сагледају могућности и да иницирају код руководства у основним и средњим школама у Републици Србији промену радног времена свих образовних институција, како би ова иницијатива постигла потпуне позитивне ефекте у пракси.

Поред одржавања седница, Политички савет реализовао је и дијалог са представницима свих актера укључених у спровођење Националног акционог плана, у Централном дому Војске Србије, 28. маја 2015. године у Београду, како би свестраније сагледао резултате спровођења тог плана и предлоге за унапређење примене Резолуције 1325 у Републици Србији у наредном периоду. Овај дијалог протекао је веома успешно, у организацији Министарства одбране, уз подршку Мисије Организације за европску безбедност и сарадњу у Србији (у даљем тексту: Мисија ОЕБС у Србији) и уз учешће представника: Комисије за праћење спровођења Националног акционог плана Народне скупштине Републике Србије, Координационог тела за родну равноправност Владе и механизма независног надзора: Повереника за заштиту равноправности, Заштитника грађана, представника организација цивилног друштва, академске заједнице, медија и међународних организација. Тачније, у дијалогу је учествовало укупно 93 лица, од којих 47 представника организација цивилног друштва са целе територије Републике Србије. На скупу је закључено да је спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН потребно наставити и у наредном средњорочном периоду, кроз евалуацију резултата досадашњег процеса спровођења тог плана и ревизију садржаја постојећег Националног акционог плана. Закључено је да у наредном периоду спровођење Националног акционог плана треба тежишно усмерити на органе локалне самоуправе и организације цивилног друштва, као основне носиоце активности тог плана.

Девета седница Политичког савета одржана је 26. јуна 2015. године у згради Владе. На седници је једногласно усвојен Записник са осме седнице Политичког савета, закључци дијалога Политичког савета са институционалним телима и механизмима за спровођење Националног акционог плана, организацијама цивилног друштва, представницима академске заједнице и медија који се односе на оцене досадашњих резултата спровођења Националног акционог плана и на потребу ревизије постојећег Националног акционог плана. На седници су усвојени и извештаји о раду радних група Политичког савета и Нацрт извештаја Политичког савета о спровођењу Националног акционог плана у 2014. години, који је достављен на разматрање и усвајање Влади Републике Србије, а потом достављен ради упознавања институтима за демократски и независни надзор и објављен на сајту Министарству одбране на увид целокупној заинтересованој јавности.

Десета седница Политичког савета реализована је 24. јула 2015. године и односила се на разматрање и усвајање измењеног и допуњеног Извештаја Мултисекторског координационог тела о спровођењу Националног акционог плана од јануара до јуна 2015. године. Поред наведеног, на седници је разматрана иницијатива за евалуацију и ревизију Националног акционог плана, која је, својевремено, потекла од Радне групе Политичког савета за стварање политичких предуслова за достизање циљева предвиђених Националним акционим планом, а која је подржана и током дијалога Политичког савета са институционалним телима и механизмима за спровођење Националног акционог плана, организацијама цивилног друштва, представницима академске заједнице и медија. У наведеном контексту, истакнут је допринос Радне групе Политичког савета за унапређење спровођења Националног акционог плана, којом је руководила представница БИА, а која је сачинила *Анализу оствареног напретка у институционалној изграђености за спровођење Националног акционог плана*. Такође, посебно је наглашено да је, на основу Закључка Владе 05 Број 02-77706/2011 од 13. октобра 2011. године, задатак евалуације Националног акционог плана стављен у надлежност Мултисекторског координационог тела Владе, које треба да изради предлог методолошког оквира за спровођење евалуације и да спроведе поступак тзв. унутрашње

евалуације, независно од тога да ли се поједине међународне организације баве тзв. спољашњом евалуацијом Националног акционог плана. Имајући у виду време потребно за израду ревизије, спровођење јавне расправе, а потом и за остале процедуре за разматрање, међуресорско усаглашавање и усвајање Националног акционог плана за наредни средњорочни период (минимално три месеца), усвојен је закључак да евалуација Националног акционог плана треба да буде спроведена током августа 2015. године, као и да извештај о њеној реализацији буде сачињен до средине септембра 2015. године, ради разматрања на седницама Мултисекторског координационог тела и Политичког савета. На тој седници је, ради покретања рада Радне групе Политичког савета за усмеравање рада Мултисекторског координационог тела, уз добијену сагласност државног секретара у Министарству унутрашњих послова као члана Политичког савета, одлучено да радом те групе убудуће руководи именована заменица члана Политичког савета из Министарства унутрашњих послова.

Поред наведеног, председник Политичког савета учествовао је у отварању скупа посвећеног евалуацији Националног акционог плана, реализованог 9. и 10. септембра 2015. године у Палати Србија, у Београду, под називом „Успешна примена и мерење оствареног утицаја Националног акционог плана Републике Србије за Резолуцију СБ УН 1325 – Жене, мир и безбедност”. Скуп је протекао у организацији Мисије ОЕБС-а у Србији, Института за инклузивну безбедност из Вашингтона (САД) и Мултисекторског координационог тела, уз учешће представника и осталих актера укључених у спровођење тог плана у Републици Србији.

Једанаеста седница Политичког савета одржана је 24. септембра 2015. године у згради Владе. Седница тог тела протекла је у складу са предвиђеним тачкама дневног реда и на њој је једногласно усвојен Записник са десете седнице Политичког савета. Поред тога, размотрене су и активности које треба предузети ради израде допуне извештаја из надлежности Политичког савета и Мултисекторског координационог тела за 2015. годину, у форми попуњених финансијских образаца (ПФЕ обрасци). Са циљем операционализације тог задатка, образована је Радна група Политичког савета, којом је руководио државни секретар из Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и у којој је учествовао и представник Мултисекторског координационог тела из Министарства унутрашњих послова. На седници је разматран напредак у спровођењу евалуације Националног акционог плана и, у том контексту, усвојен је закључак да Мултисекторско координационо тело треба што хитније да приступи евалуацији спровођења Националног акционог плана за период реализације тог плана од децембра 2010. до септембра 2015. године и да извештај о резултатима евалуације достави Политичком савету до 30. октобра 2015. године, како би се благовремено приступило ревизији или изради новог Националног акционог плана. У вези с наведеним, предложено је да Министарство унутрашњих послова, које пружа стручну и административно-техничку подршку Мултисекторском координационом телу, о утврђеним роковима за тзв. унутрашњу евалуацију спровођења Националног акционог плана, обавести Мисију ОЕБС-а у Србији и Институт за инклузивну безбедност из Вашингтона (САД), који спроводе тзв. спољашњу евалуацију Националног акционог плана, како би се ускладили рокови реализације наведених активности. На наведеној седници расправљало се и о структури и саставу Радне групе Владе за ревизију, односно за израду новог Националног акционог плана и закључено је да у њен састав треба да уђу два до три представника и представнице: Политичког савета, Мултисекторског координационог тела, аналитичких група и истраживачких тимова, саветника/саветница министара/директора за родну равноправност у надлежним органима државне управе, Сталне конференције градова и општина Републике Србије, односно механизма за родну равноправност на покрајинском и на нивоу органа локалне самоуправе, организација цивилног друштва и академске заједнице, односно независних експерата/експерткиња за ту област. Такође, одлучено је да се на следећој седници Политичког савета конкретизује предлог састава те радне групе. На

седници је разматрано и подржано потенцијално учешће председника Политичког савета као представника Републике Србије на скупу посвећеном обележавању 15-годишњице Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација, 13-14. октобра 2015. године у Њујорку.

Дванаеста седница Политичког савета одржана је 30. октобра 2015. године. На седници је једногласно усвојен Записник са једанаесте седнице Политичког савета, а потом су разматрани извештаји о резултатима екстерне и интерне евалуације спровођења Националног акционог плана (2010-2015), који су достављени Политичком савету. Тим поводом, прихваћен је *Извештај о евалуацији спровођења Националног акционог плана за период од 2010. до 2015. године*, поднет од стране Мултисекторског координационог тела, са изменама и допунама изнетим на наведеној седници Политичког савета. Такође, разматрани су и: *Резиме извештаја о тзв. спољној евалуацији Националног акционог плана у Републици Србији* и две брошуре које се односе на могућност компаративне анализе резултата Републике Србије и других држава у примени Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација (у даљем тексту: Резолуције 1325 СБ УН) у пракси, а који су достављени Политичком савету од Мисије ОЕБС у Србији и Института за инклузивну безбедност из Вашингтона (САД). Тим поводом, изражено је задовољство што су налази тзв. спољашње евалуације високом оценом 3.75 вредновали механизам координације с представницима различитих владиних тела који заједно раде на дизајну, реализацији и анализи Националног акционог плана у Републици Србији, а оценом 3.25 вредновано је постојање политичке воље од стране доносилаца одлука да се реализују активности дефинисане у Националном акционом плану. Најнижом оценом, тј. јединицом вредноване су активности у вези са финансирањем спровођења Националног акционог плана и то: б) фондови који су додељени за праћене и евалуацију Националног акционог плана и ц) приступ цивилног друштва фондовима помоћу којих се реализују активности Националног акционог плана. Представници Института за инклузивну безбедност су, по позиву, учествовали и у раду те седнице Политичког савета и, том приликом, истакли су да се Република Србија налази високо на листи градације евалуираних националних акционих планова у свету. Оцењени су извештаји о тзв. спољној евалуацији као веома садржајни и корисни за процес ревизије постојећег плана или за израду новог Националног акционог плана и изражена је захвалност присутним представницима Института за инклузивну безбедност из Вашингтона (САД) и Фондације „One Earth Future” из САД на преношењу позитивних искустава и пракси у примени Резолуције 1325 СБ УН из иностранства. Такође, разматрана су техничка питања и усвојени одговарајући закључци у вези са комплетирањем документације за разматрање Извештаја о спровођењу Националног акционог плана у 2015. години на Влади. На седници је једногласно усвојен предлог састава Радне групе за израду Националног акционог плана (2016-2020) и прихваћена је информација о учешћу представника Министарства спољних послова Републике Србије на обележавању 15 година од усвајања Резолуције 1325 СБ УН, 13. и 14. октобра 2015. године у Њујорку.

Тринаеста седница Политичког савета одржана је 26. новембра 2015. године, у згради Владе. у складу са предвиђеним тачкама дневног реда, на њој је једногласно усвојен Записник са дванаесте седнице Политичког савета и предлог да се у наредном периоду размотре значајни датуми које, у складу са садржајем Резолуције 1325 СБ УН, треба радно обележавати у Републици Србији. На седници су, уз учешће представника Координационог тела за родну равноправност Владе, као предлагача, разматрани *Предлог стратегије за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године* и *Предлог плана активности за спровођење стратегије за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године*. У расправи о садржају предлога наведених докумената изнети су конкретни предлози и сугестије чланова и чланица Политичког савета Владе, које су представници Координационог тела за родну равноправност прихватили и уградили у садржај предлога поменутих докумената, пре њиховог коначног разматрања и усвајања на Влади. Такође, на

седници је једногласно прихваћен и закључак да развојем конструктивног дијалога свих актера укључених у спровођење Националног акционог плана, у периоду од 2016. до 2020. године у Републици Србији, као и применом добрих пракси, треба обезбедити интегрисани и системски приступ сузбијању свих облика насиља над женама, а посебно насиља у породици и у партнерским односима.

1.1.2. Мултисекторско координационо тело за спровођење Националног акционог плана (у даљем тексту: Мултисекторско координационо тело) формирано је *Закључком Владе од 13. октобра 2011. године* са основним задатком да врши оперативне послове у вези са достизањем циљева и реализацијом задатака предвиђених Националним акционим планом. На основу Закључка Владе 05 број 02-2309/2015 од 5. марта 2015. године, Мултисекторско координационо тело је у 2015. години претрпело значајне персоналне промене јер су, поред чланова и чланица тог тела, именовани и њихови заменици из надлежних органа државне управе. Међутим, наведене промене нису допринеле превазилажењу институционалне кризе овог тела, која је проузрокована персоналним проблемима, односно чињеницом да је, својевремено, уговорни радни однос председнице Мултисекторског координационог тела са Министарством унутрашњих послова (у даљем тексту: МУП) раскинут 2013. године, те ово тело није функционисало током 2014. године, а именовано ново лице за председника тог тела Закључком Владе из 2015. године, које је било из састава МУП-а је у том периоду ступило на нову дужност у Министарству државне управе и локалне самоуправе. На дужност председника Мултисекторског координационог тела није именовано ново лице из МУП-а до краја 2015. године.

Ипак, 15. јуна 2015. године одржана је 13. (прва у новом саставу) седница Мултисекторског координационог тела у МУП-у, којом је председавао заменик председника, начелник Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране Министарства одбране. На тој седници су усвојени: Пословник о раду Мултисекторског координационог тела; предлог за ревидирање броја, назива и задатака предложених радних група тог тела, уз договор да се на следећој седници предложи састави нових радних група; и Извештај Мултисекторског координационог тела о спровођењу Националног акционог плана у 2014. години (са приложеном допуном из Канцеларије за Косово и Метохију). На седници је закључено да се МУП, који пружа стручну и административно-техничку подршку раду Мултисекторског координационог тела, службеним актом и електронским путем обрати свим министарствима, надлежним канцеларијама у Влади, БИА и Републичком заводу за статистику са захтевом за достављање извештаја о спровођењу Националног акционог плана од јануара до јуна 2015. године. На седници је, такође, закључено да МУП, по хитном поступку, започне процедуру за измену и допуну Закључка Владе за формирање институционалног тела Владе – Мултисекторског координационог тела, ради именовања новог председника/председнице тог тела.

Четрнаеста седница Мултисекторског координационог тела одржана је 20. јула 2015. године у МУП-у Републике Србије. Седницу је отворио заменик председника Мултисекторског координационог тела, начелник Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране Министарства одбране, а даљим током седнице председавала је саветница министра у МУП-у и кандидаткиња за нову председницу Мултисекторског координационог тела. На седници је усвојен записник са 13. седнице тог тела, донет закључак да до 21. јула 2015. године, све надлежне институције доставе допуну претходног Извештаја о спровођењу Националног акционог плана за период од јануара до јула 2015. године са конкретним закључцима и предлозима за унапређење спровођења Националног акционог плана, као и закључак о реализацији евалуације о спровођењу Националног акционог плана у периоду од 2010. до 2015. године у сарадњи са Мисијом ОЕБС у Србији и Институтотом за инклузивну безбедност из Вашингтона (САД).

Петнаеста седница Мултисекторског координационог тела одржана је 8. септембра 2015. године у МУП-у Републике Србије. Седницом је председавала кандидаткиња из МУП-а за

нову председницу Мултисекторског координационог тела. На седници је усвојен записник са 14. седнице тог тела и извршено је усаглашавање начина рада по предложеној Агенди за радионицу под називом: „Успешна примена и мерење оствареног утицаја Националног акционог плана Републике Србије за Резолуцију СБ УН 1325 – Жене, мир и безбедност”, организованој од стране МУП-а, 9. и 10. септембра 2015. године у сарадњи са Мисијом ОЕБС у Србији и Институтом за инклузивну безбедност из Вашингтона (САД).

Шеснаеста седница Мултисекторског координационог тела одржана је 29. октобра 2015. године у МУП-у Републике Србије. Седницом је председавала кандидаткиња из МУП-а за нову председницу Мултисекторског координационог тела. На седници је усвојен записник са 15. седнице тог тела и Предлог Извештаја о интерној евалуацији спровођења Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН - Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010-2015), који је достављен на разматрање Политичком савету Владе.

1.1.3. Комисија за праћење спровођења Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене мир и безбедност у Републици Србији (у даљем тексту: Комисија), као надзорно тело над спровођењем тог плана формирана је 12. фебруара 2013. године. Нови састав ове Комисије именован је у јуну 2014. године, а председница те Комисије, уједно је била и председница Одбора за одбрану и унутрашње послове и координаторка Женске парламентарне мреже која окупља народне посланице Народне скупштине Републике Србије. Под њеним руководством, Одбор за одбрану и унутрашње послове по први пут је у свом саставу имао и 5 народних посланица, које су приликом посете институцијама у систему безбедности посебну пажњу посвећивале и родном аспект. На пример, приликом посете бази Војске Србије „Југ”, у 2015. години, народни посланици и посланице су се посебно интересовали за обуку припадника МО и ВС ради њиховог учешћа у мултинационалним операцијама, у складу са активностима предвиђеним Националним акционим планом.

У Аранђеловцу је, 17. и 18. јуна 2015. године, одржан *Семинар о родној равноправности у институцијама сектора безбедности*, који је реализован уз подршку Мисије ОЕБС у Србији, са циљем унапређења капацитета народних посланика – чланова Одбора за одбрану и унутрашње послове, Одбора за контролу служби безбедности и Одбора за људска и мањинска права и равноправност полова.

Осим тога, председница ове Комисије, редовно је, по позиву, током 2015. године присуствовала седницама Политичког савета Владе за спровођење Националног акционог плана и остваривала контролу спровођења тог плана.

1.1.4. Аналитичке групе или истраживачки тимови образовани су 2011. године као институционална тела за спровођење Националног акционог плана у оквиру појединих министарстава, односно управа и агенција у Републици Србији у оквиру система безбедности у ужем смислу, ради праћења, годишњег планирања и иницирања спровођења поменутог плана, утврђивања статистичких и других показатеља о ефектима спровођења тог плана и извештавања надлежних тела о резултатима спровођења Националног акционог плана.

У извештајном периоду, ове групе су ефикасно наставиле да спроводе своје редовне активности у: Министарству одбране, МУП-у, Управи за извршење кривичних санкција Министарства правде, Управи царине Министарства финансија и БИА. Ова институционална тела оцењена су највишом оценом од стране спољних евалуатора спровођења Националног акционог плана за реализоване активности у периоду од 2010. до 2015. године.

На осмој седници Политичког савета, одржаној 15. маја 2015. године, оцењено је да постоји потреба да се аналитичке групе или истраживачки тимови формирају и у другим надлежним министарствима и канцеларијама за спровођење Националног акционог плана у Републици Србији, у којима до 2015. године нису формиран. Након тога, у 2015. години формирана је

Аналитичка група за праћење спровођења Националног акционог плана у Министарству спољних послова и именовано је једно лице за аналитичко праћење спровођења Националног акционог плана у Министарству просвете, науке и технолошког развоја.

1.1.4.1. Аналитичка група Министарства одбране и Војске Србије за анализу спровођења Националног акционог плана (у даљем тексту: Аналитичка група МО и ВС) образована је као прво институционално тело за спровођење Националног акционог плана у Републици Србији, Решењем државне секретарке за политику одбране, 31. маја 2011. године. Аналитичка група МО и ВС за анализу спровођења Националног акционог плана је током 2015. године реализовала готово све планиране активности из своје надлежности, осим едукације чланова и чланица те групе у сарадњи са Програмом Уједињених нација за развој/Центром за контролу малокалибарског оружја и лаког наоружања у Југоисточној Европи (у даљем тексту: UNDP/SEESAC), јер су поменуте међународне организације одустале од реализације поменуте активности.

Аналитичка група МО и ВС је, од свог образовања одржала укупно двадесет састанака, од чега у 2015. години три састанка и то: 27. марта 2015. године, 15. маја 2015. године и 20. октобра 2015. године, као и 11 састанака подгрупа (секција), које делују у оквиру поменуте групе. На основу *Закључка Владе 05 број 02-2309/15* од 5. марта 2015. године, руководилац те групе именована је за секретарку Политичког савета. Пракса је Аналитичке групе МО и ВС да своје седнице одржава у различитим организацијским јединицама МО и ВС из којих су именовани њени чланови и чланице и да на своје седнице позива, у зависности од дневног реда, и друге личности ангазоване на спровођењу Националног акционог плана. Током 2015. године, у раду Аналитичке групе МО и ВС, по позиву, учествовали су и министар одбране као председник Политичког савета, помоћница министра за буџет и финансије, начелник Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране као заменик председника Мултисекторског координационог тела и директорка Института за стратегијска истраживања као овлашћено лице за обављање послова саветнице министра одбране за родну равноправност.

У периоду април-мај и септембар-октобар 2015. године, спроведена је родна анализа чији су резултати садржани у овом извештају и извршена је кадровска промена састава те групе, тако да је чине укупно 24 лица из 18 организацијских јединица МО и ВС.

Као и у претходном периоду, извештаји Аналитичке групе МО и ВС о спровођењу Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН у МО и ВС се, на шест месеци редовно израђују, подносе надлежним руководиоцима у Министарству одбране и постављају на сајт Министарства одбране на увид јавности.

У извештајном периоду израђен је Годишњи извештај о спровођењу Националног акционог плана из надлежности МО и ВС у 2014. години, који је поднет на одобрење министру одбране, као и предлог Плана активности Министарства одбране и Војске Србије за спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010-2015) у 2015. години. Такође, израђена су и четири редовна шестомесечна извештаја и то: два шестомесечна извештаја о раду Аналитичке групе МО и ВС у периоду од 1. јануара до 30. јуна 2015. године и у периоду од 1. јула до 31. децембра 2015. године и достављени овлашћеном лицу за обављање дужности помоћника министра за политику одбране; као и два шестомесечна извештаја о реализацији Плана активности МО и ВС за спровођење НАП-а у 2015. години, који су достављени Мултисекторском координационом телу. Поред наведеног, израђено је и шест ванредних извештаја, на основу захтева појединих органа државне управе, организација цивилног друштва и међународних организација.

Анализом реализације *Плана активности Министарства одбране и Војске Србије за спровођење Националног акционог плана од јануара до јуна 2015. године*, утврђено је да је реализовано 94% планираних активности предвиђених за спровођење током 2015. године, од

укупног броја активности садржаних у поменутом плану. Кроз анализу показатеља о заступљености жена у МО и ВС, указано је на пораст укупне заступљености жена у свим категоријама кадра, имајући у виду да је у мају 2015. године тај проценат износио 19,42%, а у септембру 2015. године 19,71%. До повећања заступљености жена дошло је, пре свега, у категоријама официра и професионалних војника. У категорији подофицира није дошло до промене заступљености жена, а до смањења њихове заступљености дошло је само у категорији цивилних лица.

Аналитичка група МО и ВС је у септембру 2015. године реализовала интерну евалуацију спровођења Националног акционог плана у МО и ВС и учествовала у попуњавању упитника за евалуацију спровођења тог плана из надлежности МО и ВС (2010-2015), ради прослеђења Мултисекторском координационом телу.

Поред наведених активности, руководилац и чланови и чланице Аналитичке групе МО и ВС, у наведеном периоду, учествовали су у: организацији седница Политичког савета, организацији и реализацији *Дијалога Политичког савета са свим актерима спровођења НАП-а*; презентацији и афирмацији резултата спровођења Националног акционог плана на научним скуповима и на конференцијама; изради стручних мишљења, предлога и сугестија Министарства одбране на *Предлог стратегије за родну равноправност, Предлог плана активности за спровођење стратегије за родну равноправност и Нацрт закона о родној равноправности*; изради *Извештаја Републике Србије о примени Резолуције 1325 СБ УН за Савет безбедности УН* поводом 15-годишњице усвајања Резолуције 1325 СБ УН; припреми упитника за реализацију испитивања у фокус групама припадника и припадница прве мешовите генерације кадета и кадеткиња уписаних 2007. године на Војну академију Универзитета одбране и изради *Прилога Министарства одбране за Извештај о примени Препорука број 17 и 23 из Закључних запажања Комитета за елиминисање дискриминације жена у вези са Другим и Трећим периодичним извештајем о примени Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена (CEDAW/C/SRB/2-3)*.

1.1.4.2. Аналитичка група Министарства унутрашњих послова за анализу, праћење и извештавање о резултатима спровођења Националног акционог плана (у даљем тексту: Аналитичка група МУП-а), која је образована Решењем министра од 23. фебруара 2012. године, имала је у свом саставу седам чланица. Решењем министра од 9. марта 2015. године ова група је значајно проширена и има 15 чланова и чланица. Приликом предлагања и именовања чланова Аналитичке групе МУП-а водило се рачуна да у њој буду заступљени представници различитих организационих јединица тог министарства, како би се олакшало праћење активности на плану имплементирања принципа родне равноправности и извештавање о најважнијим активностима на том плану. Своје активности Аналитичка група МУП-а реализовала је у сарадњи са саветницом за родну равноправност у МУП-у.

Чланови и чланице Аналитичке групе МУП-а реализовали су састанке на којима су се нови чланови и чланице упознали са досадашњим активностима те групе, као и са активностима које се планирају у наредном периоду. Као један од приоритета издвојене су активности на припреми подсајта о родној равноправности на сајту МУП-а, који би требало да обезбеди бољу информисаност полицијских службеника и осталих запослених у министарству, као и шире јавности о проблематици родне равноправности у целини и активностима које се у МУП-у реализују са циљем спровођења Националног акционог плана и доследног поштовања принципа родне равноправности.

Чланови и чланице Аналитичке групе МУП-а су, заједно са представницима других организационих јединица министарства, учествовали у радионици *„Родна перспектива и родно осетљиви показатељи у полицији”*, коју је МУП организовао уз подршку Шведског полицијског одбора и Шведске међународне агенције за сарадњу и развој (у даљем тексту: СИДА), а уз стручну помоћ Београдског центра за безбедносну политику (у даљем тексту: БЦБП). Ова радионица је реализована у Врднику, у периоду од 25. до 27. марта 2015. године,

у оквиру програма билатералне сарадње Шведске полиције и МУП-а Републике Србије за период 2016-2018. године. Радионица је организована са циљем препознавања проблема и дефинисања потреба за унапређењем положаја и улоге жена у МУП-у ради увођења родне перспективе у рад полиције и министарства, као основе будућег Пројекта МУП-а, који ће бити спроведен уз подршку полиције Шведске. У наставку рада на дефинисању основних елемената пројекта, чланице Аналитичке групе МУП-а су заједно са саветником за родну равноправност и представницима појединих организационих јединица министарства и у сарадњи са БЦБП, организовали другу радионицу на којој су детаљније дефинисани: оквир, циљеви и активности пројектног документа за родну компоненту шведске програмске подршке. Резултат ових активности је Предлог пројекта „Развој родне агенде МУП-а 2016-2018”, који ће у наредном трогодишњем периоду бити реализован уз подршку и помоћ агенције СИДА и полиције Шведске.

У сарадњи са саветником за родну равноправност, сачињен је Годишњи извештај о спровођењу Националног акционог плана у МУП-у у 2014. години, уз перманентно праћење и прикупљање података о спроведеним активностима.

1.1.4.3. Аналитичко-истраживачки тим Управе царина Министарства финансија је образован у децембру 2011. године. Овај тим чине три чланице које су, током 2015. године у сарадњи са саветником за родну равноправност, били носиоци већине активности за примену Националног акционог плана у тој управи. Активности Аналитичко-истраживачког тима Управе царина Министарства финансија биле су током 2015. године усмерене на сарадњу са механизмима родне равноправности у тој управи.

1.1.4.4. Аналитичка група Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде је (у даљем тексту: Аналитичка група УЗКС МП), образована је 2013. године. Током 2015. године, ова група била је носилац већине активности за практичну примену Националног акционог плана у тој управи.

Аналитичка група УЗКС МП је у 2015. години, у односу на претходну годину, проширена за још три члана, тако да је чини укупно седам чланица.

Активности ове групе у Управи за извршење кривичних санкција Министарства правде су биле усмерене на координацију рада свих механизма родне равноправности. Аналитичка група УЗКС МП има успостављену и оперативну сарадњу са „особама од поверења” у тој Управи.

1.1.4.5. Аналитичка група Министарства спољних послова формирана је крајем 2013. године и чине је четири члана и чланице. Наведена група је припремила Извештај о спровођењу Националног акционог плана у Министарству спољних послова и доставила га Мултисекторском координационом телу и Политичком савету. Аналитичка група наставља са редовним активностима.

1.1.4.6. Истраживачки тим Безбедносно-информативне агенције (у даљем тексту: Истраживачки тим БИА) образован је у јуну 2012. године. Током 2015. године, овај тим је остварио сарадњу са свим формираним институционалним телима и механизмима за спровођење Националног акционог плана у тој агенцији. Примера ради, Радна група Политичког савета за унапређење спровођења Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација - Жене, мир и безбедност у Републици Србији, чији је руководилац била чланица Политичког савета из БИА, одржала је у седишту те агенције два састанка, 2. и 23. јуна 2015. године и сачинила јединствени извештај - *Анализа оствареног напретка у институционалној изграђености за спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација - Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010-2015)*, уз подршку чланова и чланица Истраживачког тима БИА.

1.1.4.7. Лице за аналитичко праћење спровођења Националног акционог плана у

Министарству просвете, науке и технолошког развоја именовано је 2015. године, јер у Министарству просвете, науке и технолошког развоја нису постојале могућности за образовање аналитичке групе или тима за праћење спровођења Националног акционог плана, па је одређена једна особа да реализује послове аналитичког праћења спровођења тог плана.

1.2. Механизми родне равноправности за спровођење Националног акционог плана формиран у Републици Србији и преглед њихових најзначајнијих активности у 2014. години

Поред институционалних тела, ради спровођења циљева и активности предвиђених Националним акционим планом, предвиђени су и образовани и следећи механизми: „особе од поверења”, саветник/саветница за родну равноправност министра/директора, саветник/саветница за род у цивилним и војним мисијама, родно одговорно буџетирање, вођење родно одговорне евиденција запослених и по полу разврстане статистике и тзв. независни мониторинг над спровођењем Националног акционог плана.

1.2.1. Механизам родне равноправности „особа од поверења” предвиђен је Националним акционим планом у Републици Србији ради пружања примарне колегијалне помоћи запосленима по питању родне равноправности у надлежним министарствима, управама и агенцијама. Овај механизам је до краја 2013. године, осим у Министарству унутрашњих послова, успостављен и у: Министарству одбране и Војсци Србије, Управи за извршење кривичних санкција Министарства правде и у Безбедносно-информативној агенцији, уз постојање специфичних приступа и искустава у формирању и функционисању тог механизма.

1.2.1.1. Механизам „особа од поверења” у Министарству одбране и Војсци Србије успостављен је на основу *Инструкције о избору и функцији „особе од поверења”*, коју је донео министар одбране 21. новембра 2013. године. Тај механизам чини укупно 630 лица, тј. 210 „особа од поверења” и 420 њихових заменика и заменица, који су изабрани тајним гласањем свих запослених у МО и ВС.

У Министарству одбране је током 2015. године настављена едукација „особа од поверења”, у складу са *Планом активности за спровођење Националног акционог плана у 2015. години* и *Планом међународне сарадње Министарства одбране у 2015. години*. Уз подршку UNDP/SEESAC, Команда Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране (Команда РВ и ПВО) и Институт за стратегијска истраживања Сектора за политику одбране МО су, реализовали основну једнодневну обуку из области родне равноправности за 27 „особа од поверења” из састава РВ и ПВО. Обуку је реализовао сертификовани инструкторски тим МО и ВС, уз коришћење *Приручника за обуке у области родне равноправности у Министарству одбране Републике Србије и Војсци Србије*. Тематске целине на обуци обухватиле су следеће садржаје: дефиницију пола, рода и родних улога; родне стереотипе и предрасуде, дефиницију дискриминације; антидискриминациони законски оквир у Републици Србији; родну равноправност у реформи сектора безбедности; објашњење садржаја Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност, упознавање са садржајем Националног акционог плана, као и практичне примере како интегрисати родну перспективу у свакодневни рад у систему одбране.

До краја 2015. године, у организацији Института за стратегијска истраживања Сектора за политику одбране МО, реализован је програм едукације „особа од поверења” и за припаднике Команде за обуку и Команде Копнене војске Генералштаба Војске Србије.

1.2.1.2. Механизам „подршка колеге” Министарства унутрашњих послова успостављен је 2004. године и програм обуке запослених се реализује у континуитету од тада, са повременим прекидима. До 2015. године програмом обука било је обухваћено око 40 организационих јединица МУП-а, различитог хијерархијског нивоа: полицијске управе и/или организационе јединице у саставу појединих полицијских управа, одељења за ванредне

ситуације и регионални центри. Обуком је обухваћено 408 полицијских службеника (324 мушког и 84 женског пола), кроз 16 класа обуке.

Због финансијских ограничења, у 2015. години планиран је само један циклус обуке нових полазника курса, са укупно 14 припадника и припадница МУП-а у другој половини 2015. године.

Значајно је да је овај програм обуке који се већ дуги низ година спроводи у МУП-у, препознат и од стране других органа у сектору безбедности, као и да је у том погледу остварена сарадња и заједнички рад на обуци „особа од поверења”, као механизма предвиђеног Националним акционим планом. О томе сведочи и планирана заједничка активност са Министарством одбране ради реализације обуке за психологе из Министарства одбране, у септембру 2015. године.

1.2.1.3. Лица за подршку запослених у Управи царина Министарства финансија обављају функцију „особа од поверења”. Наиме, ова Управа је оценила да, за сада, не постоји потреба за увођење механизма „особа од поверења”, с обзиром на то да постоје лица за подршку запослених у заштити од мобинга унутар Управе, као механизам са сличном функцијом као што су „особе од поверења”. Дефиниција, способности, надлежности и избор лица за подршку запослених утврђен је *Законом о забрани злостављања на раду и Правилником о правилима понашања послодавца и запослених у вези са превенцијом и заштитом од злостављања на раду*. Током 2013. године изнет је предлог да се особама именованим за лица за подршку запослених у заштити од мобинга прошири делокруг рада и на овај сегмент.

Лица за подршку запослених, именована на основу *Закона о спречавању злостављања на раду*, преузела су послове описане као надлежност „особе од поверења” и потом је извршена едукација тих лица ради препознавања свих врста дискриминације, а посебно ради одговарајуће реакције у случају дискриминације по полу.

Укупно је у тој Управи именовано 18 лица за подршку, умрежених на територији целе земље и то: два лица у Централни управе, два лица у Царинарници Београд (због већег броја запослених) и по једно лице у осталим царинарницама у Републици Србији.

1.2.1.4. Механизам „особа од поверења” Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде успостављен је 2013. године. Ради што боље информисаности о значају остваривања родне равноправности и са циљем спровођења активности предвиђених Националним акционим планом, свим изабраним „особама од поверења” у седишту Управе, казнено-поправним заводима и окружним затворима, као и руководиоцима организационих јединица, у фебруару 2015. године достављен је *Приручник за запослене у сектору безбедности у Републици Србији*, који је припремљен од стране Агенције Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (у даљем тексту: UN Women) и Повереника за заштиту равноправности.

1.2.1.5. Механизам „особа од поверења” у Безбедносно-информативној агенцији има 23 изабране „особе од поверења” у свим организационим јединицама те агенције. Извршена је њихова едукација у 2015. години.

1.2.1.6. Механизам за подршку запослених у Министарству привреде обавља и функцију механизма „особа од поверења”. Наиме, ради остваривања права на заштиту запослених од злостављања, у вези са чланом 6. *Правилника о правилима понашања послодавца и запослених у вези са превенцијом и заштитом од злостављања на раду* одређено је лице за подршку, односно лице коме запослени који сумња да је изложен злостављању може да се обрати ради пружања савета и подршке, као и лице коме се подноси захтев за заштиту од злостављања. Обавештење о томе налази се на огласној табли Министарства привреде на свим локацијама на којима се налазе службене просторије министарства.

Од образовања Министарства привреде према Закону о изменама и допунама Закона о министарствима („Службени гласник” РС бр. 76/13 од 29. августа 2013. године) није вођен ниједан поступак за заштиту од злостављања на раду. Стога, није именовано овлашћено лице за обављање послова „особе од поверења” предвиђено Националним акционим планом.

1.2.2. Саветник/саветница за родну равноправност министра/директора је механизам за увођење родне перспективе у политике и програме надлежних министарстава, управа и агенција. До сада је овај механизам успостављен у: Министарству одбране, Министарству унутрашњих послова, Управи царина Министарства финансија и Безбедносно-информативној агенцији.

1.2.2.1. Овлашћено лице за обављање послова саветнице за родну равноправност министра одбране именовано је одлуком министра одбране из 2012. године, тако што је тадашња државна секретарка за политику одбране и председница Политичког савета била овлашћена и за обављање послова саветнице за родну равноправност. Због персоналних промена, од 15. јула 2013. године, директорка Института за стратегијска истраживања Сектора за политику одбране овлашћена је да обавља ту дужност, уз редовне активности.

Овлашћено лице за обављање послова саветнице за родну равноправност министра одбране је у извештајном периоду реализовало следеће активности:

- руководила пројектом под називом: „*Родни аспект у војној професији*” у организацији Института за стратегијска истраживања Сектора за политику одбране Министарства одбране;
- спроводила активности усмерене ка оснаживању механизма „особа од поверења” и изради *Приручника за родну равноправност*, чији је један од рецензената;
- учествовала у представљању „*Женске платформе за развој Србије*”, 6. марта 2015. године, у Београду, у организацији Тима за социјално укључивање и смањивање сиромаштва Владе Србије;
- учествовала са научним саопштењем на тему „*Утицај физичких способности жена на њихово ангажовање у Војсци*” на Међународној научној конференцији под називом: „*Жене у спорту*” у организацији Факултета за спорт Универзитета „Унион – Никола Тесла”, у Аранђеловцу 8. марта 2015. године и у промовисању књиге „*Жене и спорт*”, проф. др Милке Ђукић у издању „Прометеја”;
- одржала предавање на тему „*Род и реформа сектора безбедности*” у Центру за мировне операције Здружене оперативне команде Генералштаба Војске Србије, на курсу *Род у мултинационалним операцијама*, у Београду 2. априла 2015. године;
- учествовала на Регионалној конференцији и консултацијама о примени Резолуције Савета безбедности Уједињених нација 1325 у региону ОЕБС-а, у Литванији, од 19. априла до 21. априла 2015. године;
- учествовала у раду Конференције „*Резолуција 1325: женско лице мира и безбедности*”, 11. маја 2015. године, у Новом Саду, у организацији Скупштине АП Војводине;
- учествовала на седмом регионалном састанку представника механизма родне равноправности у министарствима одбране и оружаним снагама: Републике Србије, Републике Македоније, Босне и Херцеговине и Републике Црне Горе и UNDP/SEESAC, одржаном од 19. до 20. маја 2015. године, у Врднику, Република Србија;
- учествовала на скупу одржаном у Аранђеловцу, 17. и 18. јуна 2015. године, о спровођењу политике родне равноправности у Министарству одбране и сектору безбедности у Републици Србији;
- председавала Међународном конференцијом на тему: „*Родна равноправност у систему одбране - достигнућа и перспективе*”, која је реализована 13. и 14. октобра 2015. године, у организацији Института за стратегијска истраживања Сектора за политику одбране Министарства одбране у Београду;
- присуствовала, по позиву, на састанцима Аналитичке групе МО и ВС.

1.2.2.2. Овлашћено лице за обављање послова саветнице за родну равноправност министра унутрашњих послова именовано је 2011. године, тако што је одлуком министра тадашњи руководилац Правне управе Секретаријата МУП-а и председница Мултисекторског координационог тела овлашћена да, поред осталог, обавља и ту дужност. Године 2014. дотадашњи руководилац Аналитичке групе МУП-а именована је за нову саветницу за родну равноправност у МУП-у. Она је наставила са активностима координације и стратешког усмеравања рада МУП-а на реализацији задатака из Националног акционог плана и у 2015. години, као и на унапређењу положаја и улоге жена у полицији и министарству, али и на координацији међународних активности ради подршке МУП-у, са циљем увођења родне перспективе у рад полиције.

Сагласно томе, саветница за родну равноправност реализовала је бројне активности:

- одржала више састанака са представницима Мисије ОЕБС-а у Србији, задуженим за питања унапређења родне равноправности;
- одржала састанке са представницима UNDP са којим МУП има континуирану сарадњу по питањима родне равноправности, а, пре свега, кроз учешће у пројектима у вези са подршком *Мрежи жена полицајаца Југоисточне Европе*;
- одржала састанке са Шведским полицијским одбором, односно полицијом Шведске - кроз реализацију пројекта у које је укључена родна димензија и планирање новог пројектног циклуса, са посебним освртом на увођење родне компоненте у све нове предлоге пројекта које ће подржати полиција Шведске;
- ангажовала се на реализацији родне компоненте у оквиру три пројекта, која су окончана почетком 2015. године, али ће нови пројектни циклус, уз подршку полиције Шведске, СИДА и БЦБП, бити настављен и наредних година. У наведеном контексту, остварен је договор о реализацији посебног пројекта који ће бити посвећен искључиво унапређењу родне равноправности у МУП-у у периоду од 2016. до 2018. године. Овај пројекат ће бити реализован са циљем унапређења улоге жена у МУП-у, заштите од свих облика дискриминације, стварања предуслова за системску подршку женама кроз формирање асоцијације жена полицајаца у Србији и анимирање виших руководилаца за пружање подршке свим овим процесима оснаживања жена у МУП-у;
- учествовала у успостављању сарадње са Мисијом ОЕБС у Београду ради увођења системске обуке на тему родне равноправности у МУП-у, кроз додатну обуку едукатора за антидискриминацију, која ће бити део годишњег Програма стручног усавршавања полицијских службеника. Такође, учествовала је у постизању договора за организовање и реализовање других обука, пре свега, на тему поступања у случајевима злостављања на раду (мобинга) које може да произилази и из родне нетрпељивости. Мисија ОЕБС-а ће пружити подршку МУП-у у спровођењу припремних активности за реализацију наведеног Пројекта развоја родне агенде у МУП-у, пре свега, у правцу спровођења неопходних дубинских истраживања међу запосленима у МУП-у.
- учествовала у успостављању сарадње са Мисијом ОЕБС-а ради подршке реализацији независне евалуације ефеката досадашњег спровођења Националног акционог плана у Србији, што је посебно значајно, с обзиром да је то основна претпоставка израде новог Националног акционог плана или ревизије постојећег (који истиче ове године), као и да је то обавеза МКТ-а којим треба да председава представник МУП-а;
- давала је допринос успостављању сарадње и партнерског односа са организацијама цивилног друштва, у обостраном интересу (Београдски центар за безбедносну политику; Аутономни женски центар – учешће на конференцији посвећеној петогодишњици спровођења Националног акционог плана у Србији, учешће у изради *Смерница за спречавање двоструке виктимизације жртава родно заснованог насиља* (које су дистрибуиране полицијским службеницима и које ће бити део редовне едукације полазника у Центру за обуку полиције);

- учествовала у промоцији свих активности које се спроводе са циљем јачања улоге жена у МУП-у, кроз учешће на међународним и домаћим стручним скуповима посвећеним овим темама, као нпр: на Конференцији „Резолуција 1325: женско лице мира и безбедности”, која је одржана 11. маја 2015. године у Скупштини АП Војводина; на Семинару о родној равноправности у институцијама сектора безбедности, који је реализован у Аранђеловцу, 17. и 18. јуна 2015. године, у организацији Народне скупштине Републике Србије и уз подршку Мисије ОЕБС у Србији; учествовала на Округлом столу на тему: „Родна осетљивост у размени информација у току природних непогода”, који је организовало Министарство пољопривреде и заштите животне средине уз подршку Мисије ОЕБС у Србији, 27. маја 2015. године, у згради Народне скупштине Републике Србије; учествовала на првом панелу посвећеном резултатима на спровођењу Националног акционог плана у МУП-у у оквиру дијалога Политичког савета са представницима институционалних тела и механизма родне равноправности, организацијама цивилног друштва, академске заједнице и медија, 28. маја 2015. године у Београду;
- учествовала у интерресорним радним групама (чланица Стручног тима Посебне радне групе Координационог тела Владе Републике Србије за родну равноправност за израду Предлога нацрта Закона о родној равноправности; заменик члана Радна групе за праћење израде Индекса за родну равноправност Координационог тела Владе Републике Србије за родну равноправност);
- учествовала у представљању резултата рада МУП-а на унапређењу родне равноправности и у извештавању о спроведеним активностима (Извештај МУП-а о оствареном напретку у институционалној изграђености за спровођење НАП-а за потребе Радне групе Политичког савета за унапређење спровођења НАП-а; УН и Република Србија - Коначни нацрт Заједничке процене стања у земљи (ССА) и Коначни нацрт Оквира развојног партнерства (UNDPF); Извештај о активностима на унапређењу родне равноправности у МУП-у за Савет Европе, као и учешће на састанку министра унутрашњим послова са Комесаром Савета Европе за људска права, господином Нилсом Муижнијексом, средином марта 2015. године у Београду; израда прилога МУП-а за Извештај Републике Србије за Универзални периодични преглед Савета за људска права Уједињених нација о спровођењу Конвенције о забрани дискриминације жена (CEDAW/C/SRB/2-3) и др.

Наведеној саветници за родну равноправност у МУП-у престала је дужност крајем 2015. године због одласка у пензију.

1.2.2.3. Царинска службеница распоређена на радно место за родну равноправност у Министарству финансија - Управа царина је актом о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места из 2011. године распоређена на систематизовано радно место за родну равноправност, у звању царински саветник, у Сектору за људске ресурсе и опште послове. На то радно место распоређена је царинска службеница која испуњава прописане услове.

Царинска службеница распоређена на радно место за родну равноправност учествовала је у раду у раду Мултисекторског координационог тела и у изради редовних извештаја о спровођењу Националног акционог плана и сходно томе предложила је мере за унапређење спровођења тог плана.

1.2.2.4. Овлашћено лице за обављање послова саветнице за родну равноправност Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде је механизам родне равноправности који ова Управа започела да уводи 2012. и успоставила током 2013. године. Овлашћено лице за обављање послова саветнице за родну равноправност је, из своје надлежности, давало препоруке за рад Аналитичкој групи УЗКС МП и изабраним „особама од поверења” у тој Управи.

Овлашћено лице за обављање послова саветнице за родну равноправност и Аналитичка група УКС МП су, током 2015. године, одржали више састанака на којима је размотрено

спровођење истраживања и анкетирање запослених, које ће обухватити познавање и разумевање следећих тема: род и безбедност, родна равноправност, дискриминација, значај и улога механизма заштите, једнаке могућности и превенција. Наведене теме су реализоване у седишту Управе и у неколико казнено-поправних установа. Резултати истраживања биће представљени на посебном скупу, у оквиру наставка мултисекторске сарадње у спровођењу Националног акционог плана у Републици Србији.

1.2.2.5. Овлашћено лице за обављање послова саветнице за родну равноправност Безбедносно-информативне агенције је механизам успостављен одлуком директора те агенције из јуна 2012. године, којом је једно лице овлашћено да, поред својих редовних послова, обавља и послове саветнице директора те агенције за родну равноправност.

1.2.2.6. Овлашћено лице за обављање послова саветнице за родну равноправност у Министарству пољопривреде и заштите животне средине је, по први пут, именовано 2015. године ради обављање послова саветовања, у складу са Националним акционим планом.

1.2.3. Саветник/саветница за род у цивилним и војним мисијама је механизам предвиђен Националним акционим планом ради увођења родне перспективе приликом учешћа националних војних и цивилних састава у мултинационалним операцијама. Ради успостављања овог механизма, у складу са међународним стандардима и искуствима, од 2011. до 2014. године, организована су четири курса за родне саветнике/саветнице команданата националних контингената у мултинационалним операцијама у Центру за мировне операције Здружене оперативне команде Генералштаба Војске Србије (у даљем тексту: Центар за мировне операције ЗОК ГШ ВС). Са укупно 120 лица обучених из Министарства одбране и Војске Србије, Министарства унутрашњих послова и са цивилних факултета у Републици Србији оцењено је да је достигнут оптимум и у 2015. години нису организоване даље обуке за ову дужност, поготово јер Република Србија не учествује са бројнијим националним контингентима у цивилним и војним мисијама, па наведени механизам није и практично успостављен.

1.2.4. Механизам родно одговорног буџетирања

Механизам родно одговорног буџетирања је предвиђен за успостављање Националним акционим планом при надлежним министарствима, односно управама и агенцијама у Републици Србији, ради примене стандарда Европске уније у родним политикама у пракси појединих земаља како би се унапредила политика родне равноправности и елиминисала неравноправност и дискриминација жена. Међутим, до краја 2015. године тај механизам је успоставило само Министарство одбране, 2012. године.

Аналитичка група МО и ВС се редовно бави и анализом родно одговорног буџетирања у МО и ВС, на основу података из Сектора за буџет и финансије и Одељења за планирање, програмирање, буџетирање и извршење Сектора за политику одбране. На основу поменуте анализе, утврђено је да је за реализацију активности садржаних у Плану активности МО и ВС за спровођење Националног акционог плана у 2015. години, било предвиђено укупно 700.000 динара, а закључно са 31. децембром 2015. године потрошено је укупно 674.861,00 динара.

Поред наведеног, треба истаћи да је Координационо тело за родну равноправност Владе предвидело *Стратегијом за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године са Акционим планом за период од 2016. до 2018. године* уградњу родно одговорног буџетирања у политике и праксе свих државних институција. Наведени план предвиђа да се до 2018. године уведе најмање један родно одговоран буџетски програм по буџетском кориснику у току припреме и доношења буџета, а као исход до 2020. године да сви буџетски програми буду родно одговорни и да садрже најмање један родно осетљив циљ. Обуке за успостављање тог механизма у органима државне управе започеле су у другој половини

2015. године, у организацији Координационог тела за родну равноправност и Министарства финансија и уз подршку Агенције Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (у даљем тексту: UN Women), на којима су обучена и три лица из састава МО и ВС.

1.2.5. Вођење евиденције запослених и по полу разврстане статистике

На основу Националног акционог плана, механизми вођења евиденције запослених и по полу разврстане статистике успостављени су и редовно се ажурирају у: Министарству одбране и Војсци Србије, Министарству унутрашњих послова, Управи за извршење кривичних санкција Министарства правде, Управи царина Министарства финансија, Сектору за безбедносну политику Министарства спољних послова и БИА.

Републички завод за статистику наводи да је у априлу 2015. године ажурирао DevInfo базу података са подацима/индикаторима из различитих области (проценат жена међу запосленима, структура запослених према радном статусу, изразита материјална усклађеност по полу и старости, проценат жена међу запосленим радницима у непољопривредним делатностима, итд.), који су доступни корисницима. Такође, у току је пројекат – сезонско истраживање о коришћењу времена – СИКВ, које се спроводи на 1280 домаћинстава. У току јануара 2015. године спроведена је инструктажа, а истраживање је завршено у новембру 2015. године. Циљ је био да се прикупе подаци о томе како појединци проводе своје време, којим активностима се баве и колико времена проводе на свакој од тих активности. У сарадњи са Тимом за социјално укључивање и смањење сиромаштва (СИПРУ), Републички завод за статистику ради на пројекту израчунавања *Индекса за родну равноправност*.

1.2.6. Независни мониторинг над спровођењем Националног акционог плана

Независни мониторинг над спровођењем Националног акционог плана је механизам који су успоставили: Повереник за заштиту равноправности, Заштитник грађана, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, представници организација цивилног друштва, представници академске заједнице и медији.

Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом, у оквиру својих надлежности за праћење спровођења Националног акционог плана у 2015. години, пружила је подршку институцијама у успостављању квалитетног дијалога са организацијама цивилног друштва које спровode тзв. независни мониторинг над спровођењем Националног акционог плана.

Током 2015. године, сарадња органа државне управе са организацијама цивилног друштва и са институционалним телима и механизмима за спровођење тог плана знатно је проширена, посебно у области истраживања и едукације и она се и даље одвијала уз подршку појединих међународних организација ангажованих на примени Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији, а посебно UN Women, UNDP/SEESAC) и Мисије ОЕБС-а у Србији.

У периоду спровођења Националног акционог плана, закључно са 2015. годином, образована су сва предвиђена институционална тела у систему безбедности, а од и механизма родне равноправности није успостављен само механизам саветника/саветница команданата националних контингената за родну равноправност у мултинационалним операцијама. У наредном периоду, треба образовати нови састав институционалних тела и механизма за спровођење Националног акционог плана за период од 2016. до 2020. године и тај оригинални систем тела и механизма учинити ефикаснијим и оперативнијим.

2. ЗАСТУПЉЕНОСТ – повећање заступљености жена и њиховог утицаја на питања која се односе на мир и безбедност

2.1. Министарство одбране, на основу резултата родне анализе, истиче податак да је дошло до повећања укупне заступљености жена у тој години за 0,29%. Прецизније речено,

заступљеност жена, према подацима од 1. априла 2015. године, износила је 19,42%, а према подацима од 30. септембра 2015. године, износила је 19,71%, у односу на укупан број запослених у МО и ВС.

До повећања заступљености жена дошло је, пре свега, у категоријама официра (са 0,649% у априлу 2015. године на 0,781% жена официра у септембру 2015. године у односу на укупан број запослених) и професионалних војника (са 3,035% у априлу 2015. године на 3,237% жена професионалних војника у септембру 2015. године у односу на укупан број запослених). Наведено повећање заступљености жена у МО и ВС последица је повећања пријема девојака/жена на Војну академију Универзитета одбране и њиховог произвођења у офицере, односно пријема професионалних војника у службу у јединицама Војске Србије.

У категорији подофицира није дошло до промене заступљености жена, јер је њихова процентуална заступљеност у априлу и у септембру била иста (тј. 0.164% жена подофицира у односу на укупан број запослених), будући да још није дошло до произвођења у чинове подофицира прве генерације ученика и ученица који се заједно школују у Војној гимназији и у Средњој војној школи.

У наведеном периоду, дошло је до смањења заступљености жена у МО и ВС само у категорији цивилних лица (са 15,570% у априлу 2015. године на 15,528% жена цивилних лица у септембру 2015. године у односу на укупан број запослених). Такође, треба напоменути да највећи број жена запослених у МО и ВС припада категорији цивилних лица са 15,570%, у оквиру које у поткатегији: државни службеници и државни намештеници има свега 0,190% жена, а највише у поткатегији: војни службеници и војни намештеници са 15,329% жена у односу на укупан број запослених у МО и ВС, а која немају одговарајуће вођење у каријери. Заступљеност жена у поткатегији: лица на положају (министар, државни секретари и помоћници министра) готово је занемарљива и износи 0,009% у односу на укупан број запослених у МО и ВС. Важно је истаћи да смањењу заступљености жена у наведеној категорији цивилних лица није претходило отпуштање запослених жена, већ испуњавање законских услова за пензију и промена радног места, тј. напуштање МО и ВС ради налажења боље плаћених радних места са бољим вођењем у каријери и могућношћу за напредовање изван система одбране, уз истовремени пријем мањег броја нових лица у органе државне управе, па самим тим и у Министарство одбране. Илустрације ради, просечна зарада запослених у МО и ВС, са пресеком 1. октобар 2015. године износила је 42.794,00 динара нето, односно 59.416,00 динара бруто.

Такође, према подацима родне анализе из априла и септембра 2015. године, потврђена су ранија сазнања Аналитичке групе МО и ВС о тренду повећања заступљености жена у категорији професионалних војних лица и истовременог смањења у категорији цивилних лица. Поменути подаци указују да је број лица, оба пола, примљених у радни однос у МО и ВС и у 2015. години (78), знатно испод броја лица који напуштају систем (111), као и да је прилив кадра израженији у оперативном саставу, односно у категорији професионалних војних лица (49), него у категорији цивилних лица (29).

Према подацима од 30. септембра 2015. године заступљеност жена у Војсци Србије је износила 9,39%. Посматрано унутар појединих категорија кадрова запослених у Војсци Србије заступљеност жена је у 2015. години износила: 5,13% у категорији официра, 0,79% у категорији подофицира, 11,08% у категорији професионалних војника и 25,75% у категорији цивилних лица у односу на укупан број запослених унутар тих категорија. Циљана промена структуре заступљености жена у МО и ВС, тако што би се повећало њихово учешће у оперативном саставу и мултинационалним операцијама, а смањила заступљеност у администрацији, захтева дужи временски рок од протеклих пет година спровођења Националног акционог плана.

Према подацима достављеним из организацијских јединица МО и ВС за потребе родне анализе у априлу 2015. године, а који се односе на заступљеност жена у војним образовним

институцијама, интересовање девојака за упис у Војну гимназију, у школској 2015/2016. години је мање него претходне школске године, иако износи 45,46%. Тачније, за упис у школској 2015/2016. години укупно се пријавило 1067 лица, од којих 582 кандидата и 485 кандидаткиња. У први разред, након обављене селекције, примљене су 22 девојке. У првом разреду Средње војне школе, која је ове године оформила разред од 21 ученика, две су девојке.

Проценат заступљености жена запослених на Војној академији износи 31%. Међутим, проценат заступљености кадеткиња на Војној академији, према подацима из септембра 2015. године, на све четири године основних студија износи 17,1% кадеткиња. За упис у школску 2015/2016. годину на Војну академију није дефинисана квота за упис девојака, односно младића. На јавни конкурс за упис на Војну академију укупно се пријавило 32,82% кандидаткиња, односно од укупно 649 лица, било је 436 кандидата и 213 кандидаткиња. Проценат уписаних кадеткиња у 139. класу на Војној академији је изнад 15,2%.

На Медицинском факултету Војномедицинске академије (у даљем тексту: ВМА) већину запослених чине жене са 66%. Заступљеност запослених жена на том факултету, посматрана унутар појединих категорија кадра износи: у категорији цивилних лица 77%, у категорији официра 1%, док у категорији подофицира и војника по уговору запослених на Медицинском факултету ВМА нема жена. Поред тога, заступљеност жена/девојака у 1. класи Медицинског факултета ВМА (која је уписала факултет школске 2009/2010. године и која је завршила школовање школске 2013/2014. године) износила је 58,82%, док је заступљеност жена у 2. класи (која је уписала факултет школске 2010/2011. године и која је завршила школовање школске 2014/2015. године) била је 62,07%. Заступљеност жена на Медицинском факултету ВМА у 2015. години, по уписаним класама кадета и кадеткиња износила је: у 3. класи 56%; у 4. класи 65,62%; у 5. класи 75,86%; у 6. класи 61,53 и у 7. класи 72%, што значи да већину кадета на тој високошколској институцији и даље чине жене.

Међу полазницима Курса за резервне официре од 44 полазника је 5 девојака или 11,6%.

Школовање и усавршавање жена на свим облицима школовања и усавршавања у МО и ВС, као и у другим високошколским институцијама у земљи и у иностранству, доприносе већој заступљености жена у МО и ВС, а пре свега у оперативном саставу и у мултинационалним операцијама.

2.2. Министарство унутрашњих послова бележи тренд повећаног интересовања жена за рад у МУП-у, а посебно на оперативним пословима, који има за последицу повећано учешће жена у укупном броју запослених у том министарству, у последњих неколико година. У 2015. години, међу запосленима има 22,8% жена (2000. године - 15,2%; 2014. године - 22,7%). У сталном је порасту и број девојака које се пријављују за упис и школовање на Криминалистичко-полицијској академији (у даљем тексту: КПА), на којој је школске 2015/2016. године уписано 41% девојака, као и у Центру за основну полицијску обуку (у даљем тексту: ЦОПО) у којем је школске 2015/2016. године уписано 25% девојака/жена. Иначе, у периоду јануар - јун 2015. године, на конкурс за упис на КПА у школској 2015/2016. години, пријавило се 779 кандидата на Основне академске студије криминалистике (295 жена или 38%); 45 на Основне академске студије Информатика и рачунарство (10 жена или 22,2%); 33 на основне академске студије Форензичко инжењерство (20 жена или 61%) и 669 на основне струковне студије криминалистике (254 жена или 38%), што говори о перманентно високој заинтересованости девојака за школовање на КПА.

Проценат новопримљених жена у другој половини 2015. године у МУП-у већи је него у претходних шест месеци за 8%. Тачније, међу новопримљеним лицима у другој половини 2015. године 36,8% чине жене. То је, између осталог, утицало и на стално повећање учешћа жена на полицијским пословима, нпр. 43,3% жена у МУП-у ради на пословима униформисане полиције и на оперативним пословима и то са статусом униформисаних овлашћених службених лица (у даљем тексту: УОСЛ) и овлашћених службених лица (у

даљем тексту: ОСЛ). Међутим, у укупном броју запослених, жене на овим радним местима чине свега око 10%.

Може се очекивати даље повећање броја жена на полицијским пословима, с обзиром на повећану заинтересованост девојака за пријем на школовање у КПА и ЦОПО, одакле се, потом, регрутују за рад на пословима униформисане полиције и у оперативном саставу полиције. Наведеном повећању заступљености жена у полицији индиректно је допринело непостојање квота за пријем девојака на полицијску обуку у ЦОПО, нпр. међу полазницима последње, 11. класе ЦОПО, уписано је 23,4% жена, што је изнад просека њихове заступљености у укупном броју примљених кандидата у свим класама до сада (21,6%).

И поред тога, и даље је незадовољавајућа образовна структура запослених жена, јер је међу запосленима у МУП-у само 2,4% жена на најплаћенијим пословима са високом стручном спремом у статусу ОСЛ (мушкараца је 6%). И даље су жене у МУП-у најзаступљеније на административним пословима са средњом стручном спремом (у даљем тексту: ССС) са 5,1% (мушкарци – 1,9%), док су мушкарци најзаступљенији на пословима са ССС у статусу УОСЛ (45,3%).

Иако су формално једнаки услови за стручно усавршавање и школовање у МУП-у, жене чине око 14% припадника МУП-а који су обухваћени обуком и стручним усавршавањем, што је испод процентуалног учешћа жена у саставу МУП-а. Међутим, овде треба имати у виду и врсту обуке, јер су се у 2015. години реализоване обуке које су се, махом, односиле на специјализације у којима је знатно веће учешће мушкараца, него жена међу запосленима, те је и заступљеност жена на обукама била нижа.

Скоро изједначено учешће жена и мушкараца у едукацијама евидентирано је једино на едукацијама за руководиоце. У четири циклуса обука које је Бироа за стратешко планирање МУП-а, у сарадњи са страним партнерима организовао у 2015. години, више од 40% едукованих биле су жене, што је знатно изнад њиховог учешћа у укупном броју руководићих радника у МУП-у (11% у првој половини 2015. године, а 11,2% у другој половини те године).

Реализацијом пројекта „Савремено управљање људским ресурсима”, а потом и кроз припрему за реализацију пројекта „Развој родне агенде у МУП-у (2016-2018)”, сагледаће се и отклонити све препреке за спровођење политике једнаких шанси у МУП-у, пре свега, кроз увођење родне компоненте у све функције управљања људским ресурсима.

Нови концепт управљања људским ресурсима предвиђа попуњавање радних места интерним и екстерним конкурсима, а будући описи радних места ће садржати детаљно навођење компетенција за свако радно место. Такође, нови концепт се односи и на све друге функције управљања људским ресурсима – регрутација, анимирање, каријерно праћење и напредовање и др. које су и у свим анализама које је до сада спровела Аналитичка група МУП-а, препознате као најзначајније за уклањање препрека за једнако укључивање и напредовање жена у МУП-у.

Посебан напредак на плану поштовања принципа родне равноправности представља чињеница да је у новом *Правилнику о систематизацији радних места у МУП-у* предвиђено посебно радно место „специјалиста за развој аспеката једнаких могућности у политикама људских ресурса”, који ће поред осталог, бити задужен и за унапређење родне равноправности у МУП-у. Ово је само један од резултата рада на увођењу родне димензије у све политике и функције управљања људским ресурсима, док ће родна димензија бити уведена у све функције управљања људским ресурсима у наредној фази спровођења наведеног пројекта, као и кроз реализацију пројекта „Развој агенде родне равноправности у МУП у 2016-2018. године”, с обзиром на то да се један од циљева и примарних активности управо односи на имплементацију политике једнаких шанси, кроз увођење нових политика у управљање људским ресурсима у полицији.

У току су припреме законских и подзаконских аката чија ће решења представљати основ за

спречавање било каквог вида дискриминације, као и припреме нормативних аката којима ће се уредити поступак пријема на радна места у МУП-у, путем интерног и екстерног конкурса, менторски рад са новопримљеним полицијским службеницима и осталим запосленима у Министарству.

2.3. Управа царина Министарства финансија известила је да је у 2015. години заступљеност жена у укупном броју запослених у тој Управи износила 41,59%, што значи да је задржала скоро исти ниво заступљености као и на почетку спровођења Националног акционог плана, 2010. године, када је у Управи царина било запослено 42% жена.

2.4. Управа за извршење кривичних санкција Министарства правде, према аналитичким показатељима од 30. јуна 2015. године, наводи да у седишту Управе има 62% жена од укупног броја запослених у тој Управи. Од укупног броја запослених у свим службама у заводима за извршење кривичних санкција, заступљеност жена и њихов утицај на питања која се односе на безбедност износи 24%. Значајно је издвојити пример Казнено-поправног завода у Пожаревцу, у којем је од укупног броја запослених 71% жена, што је и разумљиво с обзиром на то да је тај завод једина казнено-поправна установа у Републици Србији у којој казне затвора издржавају жене.

2.5. Безбедносно-информативна агенција, према резултатима родне анализе од 1. јуна 2015. године, указује да су жене заступљене са 30,53% у односу на укупан број запослених у тој Агенцији. Наведени показатељи су директан одраз перманентне и доследне примене Резолуције 1325 СБ УН и Националног акционог плана у БИА.

Статистика показује да је од укупног броја запослених жена у БИА, 61,80% жена ангажовано на оперативним пословима, а 38,20% на административним, односно пословима логистике.

Ове године ангажован је већи број припадница БИА него раније, као инструктора и предавача на основним и специјалистичким курсевима који представљају обавезан део обуке припадника те Агенције. Поред тога, припаднице БИА, својим резултатима на овим курсевима заузимају прва места. У погледу броја девојака које конкуришу на Академију за националну безбедност, евидентан је пораст. За разлику од 13% девојака, колико их је прошле године добило индекс ове високообразовне институције, ове године је прву годину уписало 20% полазница од укупног броја бруцоша.

Као и ранијих година, и 2015. је настављено са спровођењем родне анализе у БИА, која представља незаобилазни сегмент приликом креирања стратегија за повећање заступљености жена у тој агенцији. Такође, настављен је рад на унапређењу базе родно осетљивих података, која се континуирано води у Управи за кадрове БИА.

2.6. Министарство спољних послова је известило да се Резолуцијом 1325 у Министарству спољних послова превасходно се бави Сектор за безбедносну политику, као и Сектор за мултилатералну сарадњу. У Сектору за безбедносну политику заступљеност жена је 54,45 %, а у Сектору за мултилатералну сарадњу заступљеност жена је 84%.

2.7. Министарство привреде у свом извештају наводи да су, на основу анализе запослених према полној структури на дан 31. мај 2015. године, жене заступљене у том Министарству са 76%. Прецизније речено, од укупно 136 запослених, 103 су жене.

2.8. Министарство културе и информисања наводи да од укупног броја запослених у Министарству културе и информисања, жене чине 67,6%.

Поред тога, од укупног броја запослених у установама културе, жене чине 57,2%. У републичким установама културе, жене су најбројније у библиотекама (65,7%), а најмање бројне у позориштима (44,9%), док је у тзв. поливалентним центрима (Ансамблу народних игара и песама *Коло* и Филмском центру Србије и Заводу за проучавање културног развоја) готово уједначена полна структура запослених (51,4% жена). Међу овим установама културе по бројности жена издвајају се Централни институт за конзервацију у којем цео колектив

чине жене, Музеј позоришне уметности у којем је запослено 85,7% жена и Завод за проучавање културног развитка са 79,2% припадница женског пола.

За разлику од републичких установа културе, у покрајинским установама културе жене су најбројније у Историјском архиву (67,5%), а најмање бројне у Заводу за заштиту споменика културе (45,4%).

2.9. Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, на основу резултата родне анализе од 01. јуна 2015. године, истиче се од укупно 192 жене у Министарству, 139 жена налази на извршилачким радним местима.

2.10. Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, према подацима из децембра 2015. године, наводи да је у том Министарству запослено укупно 453 лица, од којих су 277 мушкарци и 176 жене.

Структура запослених по полу и категорији радног места у свим центрима за социјални рад у Републици Србији, према подацима из 2014. године, је таква да од укупно 3169 запослених, међу руководиоцима има 69 мушкараца и 150 жена; у категорији стручних сарадника има 328 мушкараца и 1577 жена; на административним и финансијским пословима има 101 мушкарац и 388 жена, међу техничким особљем има 163 мушкараца и 185 жена и међу осталим особљем 57 мушкараца и 151 жена.

Структура запослених у центрима за породични смештај и усвојење, по полу и категорији радног места, према подацима из 2014. године, је таква да од укупно 105 запослених, међу руководиоцима има два мушкараца и две жене; у категорији стручних сарадника има 12 мушкараца и 61 жена; на административним и финансијским пословима има један мушкарац и 10 жена, међу техничким особљем има 9 мушкараца и пет жена и међу осталим особљем нема мушкараца, али има три жене.

2.11. Канцеларија за Косово и Метохију наводи да су од укупно 97 запослених, 43 жене.

2.12. Републички завод за статистику наводи да су, према полној структури запослених у Заводу, жене заступљене са 66,3% од укупно запослених. У Републичком заводу за статистику, у 2015. години, од укупног броја виших саветника 65% су жене, а 35% су мушкарци и од укупног броја самосталних саветника 69% су жене, а 31% мушкарци.

У реализацији циљева Националног акционог плана који се односе на повећање заступљености жена у систему безбедности, треба истаћи да је, у односу на почетне показатеље из 2010. године, када је у систему безбедности било заступљено 27,40% жена, након петогодишње примене тог плана заступљеност жена повећана за 4,13%, имајући у виду да је 2015. године њихова укупна заступљеност у систему безбедности износила 31,53%.

3. ОДЛУЧИВАЊЕ – повећање учешћа и утицаја жена на одлучивање

У време доношења Националног акционог плана, 2010. године, није постојало Координационо тело за родну равноправност Владе, ниједна жена није била чланица Одбора за одбрану и унутрашње послове Народне скупштине Републике Србије, нити на позицији председнице тог Одбора и мали број жена је био на руководећим позицијама у органима државне управе. Парламентарни избори, спроведени у мају 2012. године, организовани по измењеном *Закону о избору народних посланика*, допринели су значајном повећању учешћа жена у националном парламенту: од 250 народних посланика и посланица у Народној скупштини Републике Србије 32,8% су жене, чиме се Република Србија сврстала међу земље са релативно високим процентом жена у парламенту, па се на листи Интер-парламентарне уније од 190 земаља налазила на 25. месту у свету по броју жена у највишем законодавном органу. Са становишта примене Резолуције 1325 СБ УН у 2015. години, посебно је значајно

да је председница Комисије Народне скупштине за праћење спровођења Националног акционог плана обављала и дужност председнице Одбора за одбрану и унутрашње послове и била чланица Одбора за контролу служби безбедности Народне скупштине Републике Србије.

У извршној власти, 2015. године биле су две потпредседнице Владе, четири министарке, а 25,60% државних секретара су биле жене. На нижим нивоима власти, такође су постигнути значајни резултати, јер су трећину одборника у локалним скупштинама чиниле жене, али је и даље било несразмерно њихово учешће у извршној власти на локалном нивоу, а посебно на позицијама градоначелника и председника локалних савета за безбедност.

На нивоу Владе, Координационим телом за родну равноправност (које је образовано одлуком Владе 30. октобра 2014. године) руководи потпредседница Владе и министарка у Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре. Ово тело је успоставило активну сарадњу са Политичким саветом приликом *израде Националне стратегије за родну равноправност за период од 2016. до 2020. године* и *Акционог плана за спровођење поменуте стратегије*. Такође, Координационо тело за родну равноправност и Политички савет за спровођење Националног акционог плана активно су се залагали за унапређење положаја жена у сфери одлучивања и обезбеђивање заступљености од најмање 30% припадника мање заступљеног пола у органима власти на свим нивоима.

Стратешко опредељење за бројније школовање жена на Криминалистичко-полицијској академији и на Војној академији операционализовано је Националним акционим планом, како би се створили предуслови за равноправан третман жена са мушкарцима на руководећим и командним дужностима у оперативним саставима војске и полиције и у мултинационалним операцијама. При томе, треба имати у виду да су жене почеле да се школују на Војној академији тек школске 2007/2008. године и да је прва генерација официра и официрки промовисана 2011/2012. године, а да је већ у 2015. години најбоља у 136. класи била кадеткиња, којој је 12. септембра 2015. године испред Народне скупштине Републике Србије председник Републике Србије уручио, као признање за постигнут успех, официрску сабљу.

3.1. Министарство одбране наводи да је заступљеност жена на руководећим/командним позицијама у МО и ВС у 2015. години износила 17,4% у односу на укупан број жена запослених у МО и ВС (у 2014. години је износила 19,31%), од тога највише на средњим руководећим позицијама. Новину, у односу на претходни период, представља именовање једне жене на највишим позицијама у МО и ВС, тј. на дужност помоћника министра одбране за буџет и финансије.

Чињеница да је учешће жена на нижим руководећим дужностима веће него на вишим, указује на то да ће временом овај број расти, по мери стицања услова кандидаткиња за постављење на руководеће дужности. На овакав тренд указује и структура чинова жена у Војсци Србије, у којој је, према подацима из октобра 2015. године, највећи број жена официра чина потпоручник (21,05% од укупног броја лица тог чина), чина водник у категорији подофицира (7,62% од укупног броја лица тог чина) и чина разводник у категорији професионалних војника (14,27% од укупног броја лица тог чина).

До идентичних података долази се и анализом старосне структуре. Уочљиво је да је просечна старост жена официра (28,01 година) значајно нижа од просечне старости официра мушкараца (37,67 година), што указује на то да ће одлив мушкараца ове категорије кадра у наредном периоду бити већи, па ће самим тим расти и удео жена у укупном кадровском обезбеђењу Војске Србије.

Жене запослене у МО и ВС под једнаким законским условима као и мушкарци имају право да конкуришу за рад у војнодипломатским мисијама у иностранству, као и да буду ангажоване на свим дужностима у мултинационалним операцијама.

3.2. Министарство унутрашњих послова наводи да је учешће жена на руководећим местима незнатно повећано у односу на претходни извештајни период са 11% на 11,2%. Међу начелницима управа број жена је смањен за један, тако да их је сада 18,2% (21% у претходном извештајном периоду). Повећан је број жена на местима помоћника начелника управа (жене чине 20% укупног броја помоћника) и на местима заменика начелника одељења (са 2,9% на 5,1%), а незнатно и међу шефовима одсека (са 27,1% на 27,2%).

Број жена међу заменицима начелника управа (17,2%) и начелницима одељења (17,6%) је остао исти као у претходном извештајном периоду. На месту директора Центра за основну полицијску обуку је и даље жена, а од 5 шефова бироа Кабинета министра, три су жене. На челу сва три одељења у Секретаријату министарства су жене, а једино је секретар министарства мушкарац.

Значајно је да је, поред једине жене начелника полицијске управе, у 2015. години једна жена именована и на место заменика начелника полицијске управе. Међутим, и даље је недовољан број жена на позицијама командира полицијских испостава (3), док је број жена командира полицијских одељења смањен за један (са 5 на 4).

Иначе, повећање присутности жена у МУП-у и њиховог утицаја на доношење одлука један је од циљева Пројекта „Развој родне агенде у МУП-у 2016-2018”.

3.3. Управа царина Министарства финансија истиче да је заступљеност жена у одлучивању у 2015. години износила је 28,50% у односу на укупан број руководећих места.

3.4. Управа за извршење кривичних санкција Министарства правде истиче да заступљеност жена на руководећим радним местима у и организационим јединицама износи 30% од укупног броја запослених у тој Управи.

3.5. Безбедносно-информативна агенција, према резултатима родне анализе од 1. јуна 2015. године, указује да су жене заступљене на руководећим и управљачким радним местима са 11,023% у односу на укупан број припадника БИА. Прецизније, на највишем нивоу одлучивања жене су заступљене са 9,09%, на средњем нивоу са 11,76%, а на нижем нивоу одлучивања са 12,23%.

3.6. Министарство спољних послова наводи да се у Сектору за безбедносну политику на челу Одељења за НАТО и ПЗМ и Одсека за контролу наоружања налазе жене (шефица Одсека за контролу наоружања има ранг амбасадора). Сектор за мултилатералну сарадњу има заменика шефа сектора у звању амбасадора. Такође, на челу Одељења за Уједињене нације и Одсека за људска права и заштиту животне средине налазе се жене.

3.7. Министарство привреде истиче да су жене заступљеније не само у укупном броју запослених, већ и на нивоу одлучивања. Од укупног броја руководилица (руководилац групе, шеф одсека, начелник одељења, помоћник министра) жене су заступљене са 65%.

3.8. Министарство културе и информисања наводи да се, од укупног броја руководећих места у том Министарству, жене налазе на 66,6%.

У установама културе жене чине већину запослених, тј. 57,2%, од којих је на највишим руководећим положајима директора националних установа 46,2% жена, док је у покрајинским установама тај проценат још мањи – трећина директора је женског пола. Слична ситуација јавља се и када је реч о управним одборима, где у националним установама жене чине 33,8% од укупног броја чланова, а у покрајинским 47,8 %. Важно је напоменути да четири републичке установе културе (15,4% од укупног броја установа) у управним одборима немају ниједног члана женског пола – Музеј науке и технике, Филмске новости, Музеј жртава геноцида и Музеј историје Југославије.

Од увођења вишепартијског система у Републици Србији до данас, само је једној жени поверено Министарство културе, од 1994. до 1998. године.

3.9. Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, позивајући се на резултате родне анализе од 01. јуна 2015. године, истиче да се на местима лица на положају (највиши руководећи ниво) налази укупно 6 жена, а на руководећим местима у унутрашњим организационим јединицама заступљено је укупно 47 жена.

3.10. Канцеларија за Косово и Метохију наводи да се од укупно 97 запослених, на месту руководиоца група налазе три жене, док је на месту помоћника директора једна жена.

3.11. Републички завод за статистику наводи податак да су директор и помоћници директора лица мушког пола, иако, према полној структури, заступљеност жена износи 66,3% од укупног броја запослених у том заводу.

3.12. Канцеларија за људска и мањинска права наводи да је на функцији в.д. директора жена, док је заменик мушкарац, као и да су на руководећим местима унутрашњих организационих јединица жене.

На основу упоредне анализе података надлежних органа државне управе достављених Политичком савету Владе у 2015. години, утврђено је да је дошло до повећања заступљености жена на руководећим/командним дужностима у институцијама у систему безбедности за 5,21%, јер је 2010. године на тим дужностима било заступљено 14,47% жена, а 2015. године 19,68% жена.

4. УКЉУЧИВАЊЕ – повећање учешћа жена у међународној сарадњи, решавању конфликта, постконфликтних ситуација и веће учешће жена у мултинационалним операцијама

У спровођењу Националног акционог плана у 2015. години, поједини органи државне управе и организације цивилног друштва остварили су значајну међународну сарадњу са државама у региону и са међународним организацијама, а посебно са УН (UN Women, UNDP, Комитет УН за људска права, Високи комесаријат за избеглице УН итд.), ЕУ, Канцеларијом за демократске институције и људска права (ODIHR), ОЕБС-ом и НАТО, ради заштите женских људских права и њиховог учешћа у мултинационалним операцијама, у решавању конфликта и постконфликтних ситуација и повећања учешћа жена у међународној сарадњи.

4.1. Министарство одбране истиче да су припадници МО и ВС, током 2015. године, учествовали у више међународних активности реализованих у земљи и иностранству, са циљем представљања резултата спровођења Националног акционог плана. Примера ради, министар одбране, који је председник Политичког савета Владе за спровођење Националног акционог плана је, 6. априла 2015. године, у Министарству одбране реализовао састанак са амбасадорком из САД, Свони Хант, на коме су учествовале и три чланице Политичког савета и Мултисекторског координационог тела Владе. На састанку су саопштени најзначајнији резултати и размењена искуства у области родне равноправности и истакнут је значајан допринос влада САД и Републике Србије у примени Резолуције 1325 СБ УН.

Такође, председник Политичког савета учествовао је на скупу одржаном у Народној скупштини Републике Србије, 27. маја 2015. године, на тему *„Родна осетљивост у размени информација у току природних непогода”*, који је организован од стране Мисије ОЕБС у Србији. Председник Политичког савета је приликом билатералне посете Министарству одбране Републике Црне Горе, 10. и 11. јула 2015. године у Подгорици, између осталог, изложио и најзначајније резултате спровођења Националног акционог плана у Републици Србији.

Начелник Управе за стратегијско планирање Сектора за политику одбране и заменик руководиоца Мултисекторског координационог тела Владе за спровођење Националног акционог плана учествовао је у раду Форума за безбедносну сарадњу и Сталног савета

ОЕБС-а на тему родне равноправности, који је одржан 7. октобра 2015. године.

У оквиру пројекта UNDP/SEESAC: *„Јачање регионалне сарадње у области интеграције родне перспективе у реформу сектора безбедности на Западном Балкану”*, у извештајном периоду је одржано више регионалних састанака представника механизма родне равноправности у министарствима одбране и оружаним снагама Републике Србије, Републике Македоније, Босне и Херцеговине и Републике Црне Горе, студијских посета, курсева, семинара, предавања и сл.

Реализован је седми регионални састанак представника механизма родне равноправности, од 19. до 20. маја 2015. године, у Врднику, у Републици Србији и осми регионални састанак 3. и 4. новембра 2015. године у Коњицу, Босна и Херцеговина, на којима је разматрано питање наставка регионалне сарадње у оквиру друге фазе пројекта UNDP/SEESAC у министарствима одбране и оружаним снагама Републике Србије, Републике Македоније, Босне и Херцеговине и Републике Црне Горе.

Такође, на иницијативу Министарства одбране, реализован је консултативни састанак са представницима UNDP/SEESAC, 26. јуна 2015. године у Министарству одбране, ради договора о реализацији приоритетних активности сарадње у наредном периоду у МО и ВС, у оквиру друге фазе пројекта *„Јачање регионалне сарадње у области интеграције родне перспективе у реформу сектора безбедности на Западном Балкану”*. На састанку су размотрене могућности за реализацију пилот-пројекта адаптације појединих војних објеката ради отварања јаслица и дечијих вртића за децу запослених у МО и ВС и за адаптацију Војне гимназије и интерната Војне гимназије уз подршку UNDP/SEESAC. Ова међународна организација подржала је реализацију пројекта адаптације Војне гимназије.

Осим тога, реализован је други регионални курс за инструкторе за родну равноправност, од 26. јануара до 6. фебруара 2015. године, у Генералштабу Војске Србије, уз подршку Канцеларије UNDP/SEESAC у Београду, на коме су учествовали и припадници министарстава одбране и оружаних снага држава учесница тог регионалног пројекта. Наведени инструктори су чланови регионалне мреже министарстава одбране која броји 33 инструктора у области родне равноправности.

Реализоване су и студијске посете представника министарстава одбране и оружаних снага земаља у региону и то: оружаним снагама Краљевине Холандије, од 23. марта до 26. марта 2015. године, затим Војној опсерваторији за једнакост Краљевине Шпаније, од 21. до 24. априла 2015. године за регионалне инструкторе/инструкторке и од 16. до 18. септембра 2015. године за девет припадника Сектора за људске ресурсе МО, као и посета Нордијском центру за род у војним операцијама (NCGM) од 22. до 24. јуна 2015. године у Краљевини Шведској, уз подршку Канцеларије UNDP/SEESAC у Београду. Представници МО и ВС су се том приликом упознали са искуствима припадника оружаних снага Краљевине Холандије, Краљевине Шпаније и Краљевине Шведске, стеченим у процесу остваривања родне равноправности у систему одбране тих земаља.

У Републици Србији, уз подршку Канцеларије UNDP/SEESAC у Београду, реализован је семинар о родној равноправности у систему одбране, 7. маја 2015. године, у Београду, на коме су учествовали припадници МО и ВС који обављају дужности у вези са односима са јавношћу. Полазници су били у прилици да усаврше своја знања и вештине о препознавању медијског извештавања без дискриминације у систему одбране. Затим, реализована је радионица за родну анализу, од 10. до 11. септембра у Аранђеловцу, уз учешће 10 лица из МО и ВС, а током децембра 2015. године реализована су и три семинара о родној равноправности за ученике и наставнике Војне гимназије у Београду.

Поред наведеног, једна представница МО и ВС учествовала је у раду Годишње конференције НАТО Комитета за родне перспективе (*NATO Committee on Gender Perspectives – NCGP*), која је одржана у седишту НАТО-а, од 1. до 5. јуна 2015. године, у Бриселу, Краљевина

Белгија. Наведена конференција одржана је на тему: „Петнаеста годишњица Резолуције 1325 и њен утицај на регрутовање и задржавање у оружаним снагама”. С обзиром на то да се Конференција НАТО Комитета за родне перспективе, као саветодавног тела Војног комитета НАТО, одржава на годишњем нивоу, уз учешће националних представника (делегата и посматрача) из држава чланица, али и партнерских држава и представника међународних организација (по позиву), циљ скупа био је размена искустава и добрих пракси учесника конференције и формулисање препорука у вези са питањима од интереса за НАТО, која се односе на родну равноправност и примену Резолуције 1325 и сродних резолуција Савета безбедности УН у оружаним снагама. Наведене препоруке су достављене Војном комитету НАТО, ради њиховог усвајања и спровођења у пракси у наредном периоду.

Према подацима из 2015. године, припадници МО и ВС учествују у десет мултинационалних операција у којима је ангажовано 328 припадника МО и ВС, од којих су 33 жене и то: два професионална војника на Кипру, четири у Либану, двадесетчетири у Централноафричкој Републици (на дужностима лекара, медицинских сестара и немедицинског особља) и три у ДР Конго (једна лекарка и два медицинска техничара). Заступљеност жена у мултинационалним операцијама износи 10,06% од укупног броја припадника МО и ВС у националном контингенту, што је добар показатељ у односу на показатеље развијених земаља у свету.

У извештајном периоду није било случајева кршења људских права, а посебно људских права жена и деце у мултинационалним операцијама у којима су учествовали припадници и припаднице МО и ВС.

4.2. Министарство унутрашњих послова учествује у мултинационалним операцијама са малим контингентом полицијских службеника од укупно 12 полицијских службеника, који су ангажовани у операцијама у: Републици Либерiji, Републици Кипар и Републици Хаити. Међу ангажованим полицијским службеницима тренутно нема жена.

Иако је за 2015. годину планиран одлазак 18 полицијских службеника у мултинационалне операције, у првих шест месеци 2015. године, није било нових ангажовања полицијских службеника, мада 80 кандидата испуњава услове за одлазак у мултинационалне операције УН, од којих су само 4 жене, што представља свега 5%. Од почетка 2015. године, један полицијски службеник (мушкарац) је завршио обуку за учешће у мултинационалним операцијама.

Значајно је да су свим полицијским службеницима, без обзира на пол, једнако доступне информације о конкурсима за одлазак у мировне мисије, као и да МУП сарађује са УН по свим питањима од значаја за ангажовање полицајаца у мировним мисијама и предузима активности у циљу поштовања препорука УН о већем ангажовању жена у мировним мисијама.

У МУП-у Републике Србије је тренутно ангажовано 6 официра за везу, од којих су две жене – једна је официр за везу у Бриселу, а друга експерт у Мисији Републике Србије при ЕУ у Бриселу.

Имајући у виду недовољно интересовање полицијских службеница за одлазак у мултинационалне операције, један од значајних циљева предлога пројекта који се односи на унапређење родне агенде у МУП-у јесте и програм подршке и подстицаја женама запосленим у МУП-у за веће пријављивање за обуку ради одласка у мултинационалне операције.

4.3. Управа за извршење кривичних санкција Министарства правде, према аналитичким показатељима из 2015. године, наводи да је учешће жена из те управе у радним групама, делегацијама, конференцијама и другим облицима ангажовања на питањима од државног интереса, нарочито у процесу приступања ЕУ, као и извештавања за УН из области људских права било задовољавајуће. Током прве половине 2015. године представници/представнице

Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде учествовали су у:

- представљању Другог периодичног извештаја Републике Србије о примени УН Конвенције против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака на 54. заседању УН Комитета против тортуре одржаног 29. и 30. априла 2015. године у Женеви;
- организовању Четврте периодичне посете Европског комитета за спречавање мучења и нечовечних или понижавајућих казни или поступака казнено-поправним заводима Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде, од 26. маја до 5. јуна 2015. године.

4.4. Министарство спољних послова наводи да је поводом председавања Републике Србије Организацијом за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС) у 2015. години, Влада Републике Србије на седници одржаној 20. фебруара 2014. године донела Одлуку о образовању Радне групе за усклађивање активности председавања Републике Србије Организацијом за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС), а ово министарство је пружио подршку одржавању министарске конференције ОЕБС-а у децембру 2015. године.

Представници Мисије Републике Србије при ОЕБС-у у Бечу учествовали су 25. фебруара 2015. на *781. састанку Форума за безбедносну сарадњу*, а једна од тема била је „Примена Р 1325 СБ УН”, као 3. јуна 2015. године на *791. састанку Форума за безбедносну сарадњу*, у расправи на исту тему.

Једна представница тог министарства је учествовала, 17. фебруара 2015. године у Амстердаму, на панелу посвећеном улози жена у мировним операцијама током *Регионалне европске конференције о мировним операцијама УН*.

Представници Мисије Републике Србије при УН присуствовали су 15. априла 2015. године у отвореној дебати у СБ УН на тему сексуалног насиља током конфликта, када се Република Србија придружила иступању представника ЕУ.

На 29. заседању Савета за људска права у Женеви у јуну 2015. године Република Србија се придружила изјави групе од 79 држава поводом 15 година од усвајања Р 1325 (изјаву је у име групе представила Република Словенија).

Представници Мисије Републике Србије при ОЕБС-у, у Бечу су присуствовали у октобру 2015. године 61. заједничком састанку Форума за безбедносну сарадњу и Сталног савета ОЕБС чија тема је била примена Резолуције 1325 – „Родна равноправност у оружаним снагама: најбољи примери“.

У Савету безбедности Уједињених нација од 13. до 14. октобра 2015. године одржана је отворена дебата поводом обележавања 15 година од усвајања Резолуције 1325. Састанку је председавао председник Владе Краљевине Шпаније, М. Рахој. Иступали су представници скоро 100 држава чланица УН (шеф Мисије Републике Србије при УН је, такође, иступао), као и представници Афричке уније, НАТО, ЕУ ОЕБС итд. Том приликом усвојена је и Резолуција 2242СБ УН коју је коспонзорисало 70 држава, између осталих и Република Србија.

Представница Министарства спољних послова је 13. октобра 2015. године присуствовала међународној конференцији „Родна равноправност у систему одбране – достигнућа и трендови“.

Сектор за нове безбедносне изазове НАТО-а организовао је 29. октобра 2015. године панел дискусију о два пројекта („Притужбе оружаним снагама у вези са родним питањем“ и „Табела успеха 1325“) које је подржао Програм наука за мир и безбедност ПЗМ и НАТО-а како би обележио 15 година од усвајања Резолуције 1325 СБ УН. На панелу је иступао и амбасадор Републике Србије при НАТО-у.

Представници Амбасаде Републике Србије у Берлину присуствовали су почетком децембра 2015. године дискусији на тему спровођења Резолуције 1325 СБ УН у организацији Амбасаде Краљевине Холандије у Берлину.

Шеф Мисије Републике Србије при НАТО-у, учествовао је 9. децембра 2015. године на састанку Северноатлантског савета, којем је председавао Генерални секретар НАТО-а, на тему спровођења Резолуције 1325 СБ УН.

Такође, ово министарство истиче да је један од циљева Индивидуалног акционог плана партнерства Републике Србије у оквиру (ИПАР) ПЗМ и НАТО-а усмерен на унапређење практичне сарадње у области примене Резолуције 1325 СБ УН (прво поглавље – политички и безбедносни оквир, циљ 2 - унапређење практичне сарадње са ПЗМ и НАТО).

4.5. Министарство привреде истиче да више од половине чланова преговарачких група за приступање Републике Србије Европској унији у том министарству чине жене (16 од укупно 28), што представља својеврсно признање за испољену стручност и професионализам.

С обзиром на то да већина мера за приступање Републике Србије Европској унији није била фокусирана на женско предузетништво и није била у довољној мери родно сензитивна, односно прилагођена потребама жена предузетница, реализовани су бројни донаторски програми, а Министарство привреде је сарађивало како са Мрежом амбасадора предузетница Европске уније (2010-2012), тако и са Менторским програмима за женско предузетништво (2012-2013) и многим невладиним удружењима. Обуке за предузетнице током 2015. године спроводе се уз подршку државних институција, као и у оквиру програма донатора и удружења грађана.

Иако не постоји редован статистички извештај о женском предузетништву, као извор података о стању развоја женског предузетништва користе се подаци Завода за статистику, Агенције за привредне регистре, као и Националне агенције за запошљавање. Ови подаци нису увек јасно разврстани по полу, али је спроведено више анкета са темом женског предузетништва. Статистички подаци указују на недовољно искоришћен економски потенцијал жена у Републици Србији. Према последњим расположивим подацима Републичког завода за статистику, стопа незапослености жена, које на активан начин покушавају да нађу посао износи чак 23,8%. Међу запосленим женама (старости 15-64) тек 12,8% обавља самостални посао, док то чини 26,2% запослених мушкараца. У погледу запошљавања, најугроженије категорије су жене до 29 година, због рађања деце и заснивања породице, као и старије од 55 година, које су гашењем државних фирми остале без посла. Тема женског предузетништва је данас изузетно актуелна и важна с обзиром на то да због лоше економске ситуације и неповољне пословне климе, жене прве остају без посла.

Жене предузетнице у Србији деле исте проблеме са својим колегама у целом региону. Иако је већина ових тешкоћа заједничка за оба пола, у многим случајевима оне имају посебан утицај на жене предузетнице, које се суочавају са родном дискриминацијом, постојањем стереотипа, недовољно развијеном и нефлексибилном бригом о деци, тешкоћама у усклађивању породичних и пословних обавеза или разлике у односу жена и мушкараца према предузетништву. С обзиром на значај који има за даљи привредни развој, женско предузетништво тек треба да постане један од приоритета у земљи, што је у складу са препорукама садржаним у Европском документу „*Акт о малим предузећима*”.

У оквиру активности унапређења приступа жена новим тржиштима и развоју и промоцији предузетничког духа, као и подстицања предузетништва жена, младих и социјалног предузетништва, Влада Републике Србије усвојила је 26. марта 2015. године *Стратегију за подршку развоју малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. године, са Акционим планом*. Постоји широк дијапазон јавних и грађанских организација које пружају подршку женском предузетништву уз неформалну координацију Министарства привреде. Ова сарадња ће бити настављена у оквиру *Савета за мала и средња*

предузећа, предузетништво и конкурентност, који је Влада Републике Србије образовала 14. маја 2015. године. Мере које ће надлежни државни органи и институције предузети у наредном периоду на унапређењу стања у кључним областима за развој предузетништва јачају економску безбедност жена и груписане су у оквиру шест стубова Стратегије: (1) унапређење пословног окружења; (2) унапређење приступа изворима финансирања; (3) континуирани развој људских ресурса; (4) јачање одрживости и конкурентности МСПП; (5) унапређење приступа новим тржиштима и развој и (6) промоција предузетничког духа и подстицање предузетништва жена, младих и социјалног предузетништва.

Од посебног значаја за економско оснаживање жена је омогућавање њиховог приступа изворима финансирања, кроз повољне кредитне линије за жене предузетнице, гаранције и алтернативне изворе финансирања. Неопходно је подржати женско предузетништво и кроз развој услуга тренинга, менторства и других облика стручне подршке предузетница. На овим активностима Министарство ће активно сарађивати са међународним организацијама и донаторима, како би се обезбедила неопходна средства. Истовремено, у оквиру постојећих програма, настојаће се да се мерама позитивне дискриминације увећа подршка усмерена на женско предузетништво.

Такође, веома је важно подстицати даље удруживање предузетница, непосредну размену искустава и међусобно информисање, који представљају посебну форму социјалног капитала који може ојачати њихово пословање. Неопходно је радити на промени традиционалног виђења улоге и положаја жена у друштву и унапредити подршку социјалних услуга, прилагођену потребама радно ангажованих жена (дечије установе, помоћ у кући, сервис за помоћ старим особама) како би се створио простор да се жене више баве предузетнишвом.

У оквиру делокруга послова које обавља Министарство привреде, образован је Сектор за развој малих и средњих предузећа и предузетништва и систематизовано једно радно место: за промоцију предузетништва и дијалог са представницима МСПП. Запослени наведеном радном месту, поред осталог, обавља и послове праћења стања, учешћа у активностима и предлагање решења за унапређење политике развоја женског предузетништва, социјалног и предузетништва младих и учешће у изради развојних докумената, као и програма и пројеката за развој женског, социјалног и предузетништва младих и др.

4.6. Министарство пољопривреде и заштите животне средине у међународним активностима, током спровођења конвенција, декларација и протокола, увек наглашава родну компоненту, посебно у односу на област процене утицаја ризика на животну средину и на здравље људи.

Повећање заступљености жена, као и њихов утицај на питања која се односе на безбедност и неопходну регионалну сарадњу у управљању водама, приказана је и на овогодишњим састанцима економско-еколошке димензије ОЕБС-а. Мисија ОЕБС у Србији у сарадњи са представником Министарства пољопривреде и заштите животне средине, као и Архус центрима, иницирала је истраживање родних аспеката у Србији полазећи од претпоставке да елементарне непогоде и ванредне ситуације могу имати различите последице на мушкарце и жене, да степен угрожености мушкараца и жена може бити различит. Резултати истраживања засновани су на разговорима са становницима четири општине које су биле погођене мајским поплавама 2014. године (Свилајнац, Параћин, Обреновац, Крупањ) и волонтеркама у прихватним центрима, подацима добијеним од Центра за ванредне ситуације. На основу ових резултата сачињене су препоруке за унапређење родне осетљивости у управљању ванредним ситуацијама – ризицима од поплава.

Истраживање је реализовано ради утврђивања последица родних образаца на здравље и безбедност становништва, као и утицаја које ванредна ситуација може имати на положај жена.

4.7. Министарство просвете, науке и технолошког развоја указује да су из надлежности

тог Министарства упућени предлози ка Заводу за унапређивање образовања и васпитања за допуну наставних програма садржајима који се односе на питања родне равноправности.

4.8. Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, као и чланови Координационог тела за родну равноправност Владе Републике Србије, током 2015. године узели су учешћа у бројним активностима, организованим у сарадњи са представницима цивилног друштва и међународних организација у Републици Србији:

- *Коференција о женском предузетништву* и сарадњи српских и косовских предузетница, Трансконфликт Србија, јануар 2015. године;
- *Округли сто „Представљање Модела закона о родној равноправности”* у организацији СКГО, фебруар 2015. године;
- *Конференција парламентарки Југоисточне Европе* у организацији Женске парламентарне мреже Србије и Мисије ОЕБС у Србији, уз подршку Канцеларије за демократске институције и људска права (ODIHR), март 2015. године;
- *59. заседање Комисије Уједињених нација о статусу жена*, Њујорк, март 2015. године;
- *Женска платформа: представљање Платформе за развој Србије*, усвојене у новембру 2014. године и договор око спровођења тог документа, март 2015. године;
- *Форум за развој женског предузетништва*, у сарадњи са Привредном комором Србије, март 2015. године;
- *Регионална размена искуства у области родно одговорног буџетирања и родне статистике*, Тирана, 1 - 4. јун 2015. године;
- *Округли сто „Превенција и третмана рака грлића материце у Србији”* у организацији Асоцијације за сексуално и репродуктивно здравље, родна питања и ХИВ, мај 2015. године;
- *Први састанак земаља чланица Савета Европе у којима је на снази Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици* (Истамбулска конвенција), Стразбур, мај 2015. године;
- *Јавно слушање: „Самохрано родитељство: унапређење система обавезног издржавања”*, Скупштина АП Војводине, 25. мај 2015. године;
- *„Родно одговорно буџетирање у оквиру програмског буџета у општинама Владичин Хан, Бујановац, Алексинац и Власотинце”*, јун 2015. године.
- **4.9. Канцеларија за људска и мањинска права** у оквиру спровођења Националног акционог плана за примену Резолуције СБ УН 1325 – Жене, мир и безбедност успоставила је сарадњу са УН и другим релевантним међународним организацијама. У оквиру те сарадње, Канцеларија за људска и мањинска права реализовала је следеће активности: координирала је припрему и рад чланова делегације Републике Србије и учествовала у представљању *Иницијалног извештаја Републике Србије о примени Међународне конвенције за заштиту свих лица од присилних нестанака*, почетком фебруара 2015. године, у Женеви;
- координирала је припрему и рад чланова делегације Републике Србије и учествовала у представљању *Другог периодичног извештаја о примени Конвенције против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака*, крајем априла 2015. године, у Женеви;
- достављање Канцеларији за демократске институције и људска права (ODIHR) одговора на *Упитник о злочинима из мржње за 2014. годину*;
- започела је израду Извештаја, у сарадњи са осталим органима државне управе, који сходно препоруци број 44. из *Закључних запажања Комитета за елиминисање дискриминације жена*, по којој Република Србија подноси Комитету о предузетим мерама у примени препорука број 17. и 23. а), ц), д) и е) из *Закључних запажања* на Други и трећи периодични извештај о примени Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена. Препорука број 17. се односи на примену националних стратегија и акционих

планова које се односе на дискриминацију жена, а препорука број 23. на борбу и сузбијање насиља над женама;

- Национални официр за везу са Европским комитетом за спречавање мучења и нечовечних или понижавајућих казни или поступака, који делује у оквиру Канцеларије, присуствовао је конференцији поводом 25 година од оснивања Европског комитета за спречавање мучења и нечовечних или понижавајућих казни или поступака под називом „*Предузимање акције и кретање напред*”, која је одржана у Стразбуру од 1. до 3. марта 2015. године;
- Делегација Европског комитета за спречавање мучења и нечовечних или понижавајућих казни или поступака спровела је четврту редовну периодичну посету Републици Србији, у периоду од 26. маја до 5. јуна 2015. године. Канцеларија за људска и мањинска права је током боравка делегације координисала рад надлежних државних органа (Министарства унутрашњих послова, Министарства правде, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства здравља и Републичког јавног тужилаштва);
- Представник Канцеларије учествовао је на редовним састанцима Радне групе за усклађивање активности председавања Републике Србије ОЕБС-ом у 2015. години. Такође, представник Канцеларије присуствовао је и састанку у организацији ОЕБС/ОДИХР-а о људској димензији 2015, под називом: „*Улога националних институција за заштиту људских права у промоцији и заштити људских права у региону ОЕБС-а*”, од 1. до 3. јуна 2015. године у Варшави;
- Канцеларија за људска и мањинска права континуирано ради на изради и достављању извештаја о примени докумената УН у вези са питањем дискриминације жена у Републици Србији, као и информација које се односе на стање родне равноправности за потребе других релевантних тела УН који се баве људским правима.

4.10. Канцеларија за Косово и Метохију је активно пратила поштовање људских права кроз примену међународних конвенција, као и рад међународних мисија на Косову и Метохији. Израђени су коментари са сугестијама, који су дали детаљан приказ положаја Срба и других неалбанаца на простору Аутономне покрајине Косово и Метохија, с циљем упознавања међународних субјеката са постојећим проблемима, бројним примерима кршења људских права и основних слобода и свакодневне дискриминације Срба и других неалбанаца на том простору.

Представник Канцеларије за Косово и Метохију учествовао је на редовним састанцима Радне групе за усклађивање активности председавања Републике Србије ОЕБС-ом у 2015. години и у припремама за министарску конференцију ОЕБС-а у тој години.

У наредном периоду, потребно је предвидети интегрисану примену свих циљева усмерених ка унапређењу положаја жена у систему безбедности и већој укључености жена у решавање безбедносних питања на локалном нивоу у Републици Србији и на међународном плану, кроз веће учешће жена у активностима међународне сарадње и у мултинационалним операцијама. У вези с наведеним, у органима државне управе и локалне самоуправе потребно је развијати координисан и мултисекторски приступ овом проблему, без преклапања надлежности и активности у области родне равноправности и развити партнерски однос са организацијама цивилног друштва, академском заједницом, медијима и заинтересованим међународним организацијама у спровођењу плана.

5. ЗАШТИТА – коришћење инструмената правне заштите жена

У оквиру петог општег циља садржаног у Националном акционом плану који се односи на осигуравање задовољавајућег нивоа правне заштите жена и девојака од свих видова дискриминације, кршења женских људских права и родно заснованог насиља, током 2015.

године постигнут је извештај напредак.

У Републици Србији је, у протеклом петогодишњем периоду, ради спречавања насиља над женама и унапређења људске безбедности дошло до усвајања и примене: *Општег протокола о поступању и сарадњи установа, органа и организација у ситуацијама насиља над женама у породици и у партнерским односима, Посебног протокола о поступању полицијских службеника у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима, Посебног протокола о поступању центара за социјални рад – органа старатељства у случајевима насиља у породици и женама у партнерским односима, Посебног протокола Министарства здравља за заштиту и поступање са женама које су изложене насиљу и Посебног протокола за правосуђе у случајевима насиља над женама у породици и партнерским односима*, чију је делотворност спровођења у пракси проверио Заштитник грађана и о томе објавио извештај на свом сајту на увид широј јавности и доставио на знање Политичком савету. Такође, представници надлежних органа државне управе, кроз редовне извештаје о спровођењу Националног акционог плана, достављали су и извештаје о спровођењу поменутих протокола, који су садржани и у извештајима Политичког савета поднетим на усвајање Влади. Ипак, треба имати у виду да без јасно опредељених финансијских средстава и ангажованих људских ресурса који би се специјализовано бавили ефикасним решавањем ових питања, не може бити остварен значајнији напредак на делотворној заштити жена. При томе, треба имати у виду да се Национални акциони план у првих пет година спровођења фокусирао искључиво на механизме правне заштите жена у постконфликтном опоравку, процењујући да нису створени потребни предуслови за делотворну заштиту жена од свих облика дискриминације и насиља у нашем друштву.

5.1. Министарство одбране, у погледу нормативне заштите и унапређења положаја жена запослених у МО и ВС, указује на чињеницу да је Народна скупштина, 28. јануара 2015. године, донела *Закон о изменама и допунама Закона о Војсци Србије* („Службени гласник РС”, број 10/15) који је ступио на снагу 6. фебруара 2015. године и који на примеренији начин регулише права жена у категорији професионалних војних лица. Наиме, одредбом члана 35. тог закона измењен је став 2. и 3. члана 75. Закона о Војсци Србије тако што је прописано следеће: „професионално војно лице које је спречено да врши дужност због трудноће, породилског одсуства, неге детета или посебне неге детета не разрешава се од дужности и има права прописана општим прописима о раду и задржава права свог чина и положаја.”

Такође, чланом 45. наведеног закона извршена је допуна члана 112. *Закона о Војсци Србије*, новим ставом 2. по којем се „официру у радном односу на одређено време, подофициру у радном односу на одређено време и професионалном војнику, изузетно, рок за који је уговором засновало радни однос на одређено време, продужава до истека коришћења права на одсуство за време трудноће, породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета”.

Министарство одбране је у марту 2015. године доставило своје мишљење на модел *Закона о родној равноправности* Заштитнику грађана, а на захтев Координационог тела Владе за родну равноправност именовало два представника овог министарства у Радну групу тог тела за израду Закона о родној равноправности, који нису позивани на састанке, те је доставило примедбе и сугестије за измену и допуну Нацрта тог закона.

На захтев Канцеларије за људска и мањинска, Министарство одбране је сачинило прилог за *Извештај о примени препорука број 17 и 23 Комитета за елиминисање дискриминације жена*, на основу резултата спровођења Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН, из надлежности МО и ВС у вези са спровођењем Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН.

У МО и ВС врши се редовно прикупљање и праћење података у вези са родном дискриминацијом, притужбама на злостављање на раду и исходима ових притужби. У вези с

тим, у првој половини 2015. године регистрована су два пријављена случаја злостављања на раду и сексуалног узнемиравања и то оба на Војној академији. У првом случају, по пријави војне намештенице против непосредно претпостављеног старешине због злостављања на раду и сексуалног узнемиравања примењено је посредовање, које није успело да да резултате па је подносилац пријаве поднела тужбу суду. У другом случају, поднета је пријава војне службенице против претпостављеног руководиоца која је, такође, војна службеница, због злостављања на раду која нема елемената родне дискриминације. С обзиром на то да предузето посредовање није успело да реши проблем, подносилац пријаве је поднела тужбу суду. У другој половини 2015. године, Управа за људске ресурсе Генералштаба Војске Србије (Ј-1) доставила је податак о евидентираним случајевима нарушених међуљудских односа између официра женског пола и њој подчињеног професионалног војника истог пола, на основу којег су предузете активности за посредовање и решавање наведеног проблема, у складу са законом.

Потребе жена и девојака у МО и ВС, посебно међу рањивим групама (самохране мајке, инвалиди, избеглице, интерно расељена лица итд.) сагледавају се кроз посебне програме подршке, који су у надлежности Сектора за људске ресурсе Министарства одбране.

У извештајном периоду су у МО и ВС реализоване информативне и промотивне активности, како би шира јавност била обавештена о доприносу који жене пружају у изградњи мира, заштити жена од дискриминације и родно заснованог насиља, промовисању ненасилног решавања сукоба, људских права и родне равноправности.

5.2. Министарство унутрашњих послова истиче да је заштита жена од свих облика насиља и злостављања један од примарних задатака тог министарства, што поред осталог потврђује и чињеница да је, на иницијативу министра унутрашњих послова од 24. јануара 2015. године у Палати Србија, одржан састанак представника МУП-а и Републичког јавног тужилаштва на тему: „Све учесталије насиље у породици и поступање полицијских службеника и тужилаштва у датим ситуацијама”. Учесници састанка позвали су све државне органе и јавност у целини да се прикључе борби против насиља у породици, јер оно представља безбедносни, а не проблем појединца. Сагласно закључцима са тог састанка, интензивирани су активности МУП-а на отклањању уочених пропуста и недостатака у раду по пријавама насиља у породици, сагласно обавезама из *Посебног протокола о поступању полицијских службеника у случајевима насиља над женама у породици и у партнерским односима* МУП-а, као и препорукама *Конвенције Савета Европе за предузимање мера превенције и сузбијања родно заснованог насиља – тзв. Истамбулске конвенције*, што је довело до значајних унапређења у погледу прецизног евидентирања пријављених догађаја, предузимања мера у МУП-у и даљег обавештавања надлежног тужиоца, центра за социјални рад и здравствене установе, вођења евиденције о поседовању/одузимању оружја и сл.

Поред тога, МУП је, у сарадњи са Аутономним женским центром, припремило публикацију *„Смернице за поступање полицијских службеника и спречавање секундарне виктимизације жртава насиља у породици и у партнерским односима”*, која је у јуну 2015. године достављена свим полицијским управама и организационим јединицама МУП-а. Презентацију публикације, која је штампана у тиражу од 800 примерака, у организационим јединицама МУП-а реализоваће координатори задужени за праћење активности на пољу превенције и сузбијања насиља.

Након вишеструког убиства на подручју Сенте и Кањиже током којег је у марту 2015. године лишено живота седам лица (чланова породице и тазбинских сродника, због чега дело има елементе породичног насиља), извршена је контрола поступања полицијских службеника током које су уочене недоследности у поступању по наложеним мерама и пропусти у раду. Сагласно резултату контроле, Сектор унутрашње контроле полиције је, у мају 2015. године, поднео кривичну пријаву против начелника Полицијске станице Сента због злоупотребе службеног положаја приликом доношења одлуке о враћању оружја (2014. године) лицу које

је у марту 2015. године извршило вишеструко убиство. Поред тога, пријављени полицијски службеник није у марту 2015. године обавестио начелника Полицијске управе у Кикинди о претњама које је поменути грађанин упућивао својој супрузи, а коју је касније убио, заједно са више чланова породице и сродника. Стога, са циљем прилагођавања организационе структуре МУП-а ефикаснијем раду на сузбијању, спречавању и процесуирању родно заснованог насиља, посебно породичног, иницирано је прилагођавање структуре линије рада криминалистичке полиције.

Такође, ради ефикаснијег заједничког рада и поступања полиције и других надлежних органа и реаговања на све безбедносне изазове и ризике у локалној заједници, у мају 2015. године започело је спровођење Пројекта „Развој полиције у заједници”, најпре у општинама Врбас, Земун и Пријепоље. Циљеви тог пројекта су успостављање делотворне безбедносне превенције, кроз успостављање „контакт полицајаца” и Тимова за превенцију; проблемски оријентисан приступ безбедносној заштити, кроз мапирање криминала и деловање на жаришне тачке и носиоце угрожавања; развој сарадње и партнерства кроз формирање локалних савета за безбедност и обезбеђење услова за рад саветовалишта за жртве насиља и сл.

У МУП-у је сачињен Предлог пројекта „Јачање капацитета за деловање полиције у заједници у градовима и општинама у Републици Србији”, ради развоја полицијских знања и етичких ставова, уз уважавање различитости људи; успостављање и развој партнерства са локалним заједницама; уважавање потреба заједнице и укључивање заједнице у решавање безбедносних проблема, као и ради развоја превенције и проблемски оријентисаног рада полиције и заједнице.

Специфичан вид заштите жена представља и провера навода из представки које жене, које су жртве породичног насиља и њихови најближи сродници подносе МУП-у, пре свега Сектору унутрашње контроле полиције, а у којима се жале на непоступање и неадекватно поступање полицијских службеника по њиховим пријавама. Поред провере представки које подносе жртве породичног насиља (у периоду јануар – јун 2015. године Сектор је добио 54 документа у којима се указивало на проблем породичног насиља), Сектор је у посматраном периоду примио и 12 захтева Заштитника грађана који су се односили на породично насиље. У шест наврата се Заштитник грађана обратио Сектору, након случајева у којима су жене убијене од стране својих супруга (брачних и ванбрачних), са захтевом да се изврше провере и утврди да ли су се убијене жене или чланови њихових породица раније жалили полицији на насиље у породици и да ли су, по њиховим пријама, полицијски службеници поступали у складу са законским овлашћењима.

Поред тога, за време превентивних контрола у полицијским управама, Сектор унутрашње контроле полиције врши контролу поступања полицијских службеника у случајевима где су према малолетним лицима предузимане службене мере и радње у својству осумњичених сведока или оштећених кривичним делом, укључујући и дела са елементима породичног насиља.

Осим наведеног, у МУП-у се посебна пажња поклања откривању и санкционисању насиља над женама које врше полицијски службеници, нарочито у случајевима насиља у породици. Против полицијских службеника који изврше неко од дела са елементима породичног насиља се одмах, након консултација са надлежним јавним тужиоцима, подносе кривичне пријаве и предузимају дисциплинске мере, односно против ових полицијских службеника се покрећу и дисциплински поступци због теже повреде службене дужности, а у знатном броју случајева они се и удаљују из МУП-а до окончања дисциплинског поступка.

У 2015. години, због кривичних дела са елементима породичног насиља, подручне полицијске управе поднеле су пет кривичних пријава против пет полицијских службеника. Три пријаве су поднете због насиља у породици, а две због угрожавања сигурности. Конзумирање алкохола је и даље један од главних разлога породичног насиља чији су

извршиоци полицијски службеници, што потврђује и чињеница да су сва три полицијска службеника која су пријављена због насиља у породици кривична дела извршили под утицајем алкохола. У свим случајевима се радило о физичком и психичком малтретирању, које је за последицу имало наношење телесних повреда. Кривичне пријаве због угрожавања сигурности поднете су против полицијских службеника који су се насилнички понашали према женама са којима су били у вишегодишњим емотивним везама. У једном случају се радило о претњама убиством и вређању, а у другом случају су претње телефоном биле праћене и физичким насиљем. Један пријављени полицијски службеник је приликом извршења кривичног дела користио и службени пиштољ којим је претио оштећеној.

Са изузетком једног случаја породичног насиља до кога је дошло у кући која је припадала сину оштећене, сви остали случајеви дешавали су се у породичним кућама и стамбеним објектима које су жртва и извршилац дела заједнички користили. Једном случају породичног насиља присуствовало је и малолетно дете.

С обзиром на чињеницу да је, у случајевима подношења пријава због породичног насиља, у одређеним локалним срединама присутна солидарност полицијских службеника са пријављеним насилницима (нарочито ако се ради о колегама - полицијским службеницима), у МУП-у се предузимају мере и према полицијским службеницима који су својим пасивним ставом и непредузимањем законом предвиђених мера и радњи, покушали да заштите пријављене насилнике (нпр. Сектор унутрашње контроле је, поднео више кривичних пријава против полицијских службеника у Сенти, Сурдулици и Врању итд.).

У МУП-у се примењују различити механизми и институти заштите жена од свих облика дискриминације (сексуалног узнемиравања, непримереног вербалног и невербалног омаловажавања, до мобинга односно злостављања на раду), као што су „колеге за подршку“. Поред тога, постоје и посредници и лица за подршку, као институти који су уведени *Законом о забрани злостављања на раду и Правилником о правилима понашања послодаваца и запослених у вези са превенцијом и заштитом од злостављања на раду*. До сада је у МУП-у именовано 827 лица за подршку, као и 547 посредника. Такође, постоје интерни механизми контроле рада и поступања МУП-а који су отворени за представке и притужбе полицијских службеника/ца због злостављања на раду и дискриминације.

Практичан проблем у МУП-у представља чињеница да нису устројене централне евиденције о запосленима који пријављују узнемиравање на радном месту по основу родне припадности, тако да све организационе јединице МУП-а сагледавају овај проблем само у својој средини. Шире информације у одређеној мери има једино Сектор унутрашње контроле полиције којем полицијски службеници из различитих организационих јединица упућују представке због злостављања на раду. Међутим, Сектор не врши проверу навода о наводном мобингу већ, у складу са *Законом о спречавању злостављања на раду и Правилником о правилима понашања послодаваца и запослених у вези са превенцијом и заштитом од злостављања на раду*, овакве представке прослеђује организационим јединицама у којима су запослени подносиоци ових представки, ради предузимања законом прописаних мера.

У периоду од јануара до јуна 2015. године, Сектор је добио 7 представки у којима су полицијски службеници указивали на мобинг. Само једну представку је поднела жена, и то полицијска службеница Управе за обезбеђење одређених личности и објеката, која се и у претходном периоду у неколико наврата обраћала Сектору због мобинга. Интересантно је да је она, истовремено, тражила и помоћ око премештаја на друго радно место.

Уочено је, такође, да недовољно добро функционишу институти формирани по основу Закона о забрани злостављања на раду, стога што нису обучени за поступање по пријавама за мобинг. У том смислу, планирано је организовање едукације на ову тему у сарадњи и уз подршку са Мисијом ОЕБС у Србији.

Када је у питању заштита запослених у МУП-у и грађана од вишеструке дискриминације, а

посебно заштита маргинализованих и мањинских група, треба истаћи да је МУП у 2015. години спровео значајне активности на плану боље заштите припадника ромске националне мањине, сагласно обавезама за спровођење *Стратегије за унапређење положаја Рома*, кроз имплементацију *Декаде инклузије Рома 2005-2015 године*, која има за циљ социјалну инклузију Рома, односно њихово пуно учешће у друштвеном животу у Србији. Ове активности МУП је предузимао посебно у вези са издавањем личних докумената, која су припадницима ромске популације потребна за остваривање социјалних, здравствених и других права.

Ради побољшања положаја ромске популације, представници МУП-а су укључени у реализацију два пројекта, и то: пројекат *„Европска подршка за инклузију Рома”* који се спроводи уз финансијску подршку Европске уније кроз програм IPA 2012 и пројекат *„Инклузија Ромкиња и Рома у сектору безбедности - ка већој пролазности на основу полицијску обуку”*. У првих шест месеци 2015. године одржана су два састанка у вези са првим пројектом, а у оквиру другог пројекта, у периоду од 11. до 26. марта 2015. године реализоване су једнодневне радионице у шест полицијских управа.

Резултат извршених измена и допуна *Закона о личној карти, Закона о пребивалишту и боравишту грађана*, и низа подзаконских аката којима се регулише ова проблематика, јесте да је извршено преко 200 пријава пребивалишта и издата лична документа за лица која су расељена из неформалног насеља „Белвил-траса” са Новог Београда у „Орловско насеље” Звездара. Ове активности МУП је реализовао у сарадњи са Градском управом Београда, у периоду од почетка јануара 2015. године до маја 2015. године. Такође, у оквиру акције која је раније била спроведена у новоформираним насељима на територији општина Чукарица, Сурчин, Раковица, Младеновац и Барајево, за око 1.000 лица која су живела испод моста Газела и у насељу Белвил, извршена је пријава пребивалишта, односно издате су личне карте, а за око 200 лица извршена пријава пребивалишта на адресама надлежних центара за социјални рад.

У извештајном периоду, у организацији Високог комесаријата за избеглице Уједињених нација (UNHCR) - представништво у Србији, у оквиру спровођења Споразума о разумевању закљученог између Министарства правде и државне управе, Заштитника грађана и Високог комесаријата за избеглице Уједињених нација, у Нишу, Крушевцу и Пироту, одржана је обука матичара и заменика матичара запослених у центрима за социјални рад и запослених у полицијским управама и станицама на тему „Упис у матичну књигу рођених и остваривање права у области држављанства, пребивалишта и боравишта грађана и породично-правне заштите”, на којима је размотрен начин решавања статусних питања и питања држављанства за припаднике ромске популације, као и активности које је Министарство унутрашњих послова предузело ради регулисања њихових статусних питања.

Министарство унутрашњих послова Републике Србије на основу решења Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије о признавању статуса избеглице, овој категорији лица издаје избегличку легитимацију, која служи као идентификациони документ. Уколико је то могуће, документа која су неопходна за решавање по њиховим захтевима за добијање држављанства и издавања личних докумената прибављају се и по службеној дужности.

У оквиру реализације Пројекта *„Инклузија Ромкиња и Рома у Сектор безбедности – ка већој пролазности на основу полицијску обуку”*, у организацији Полицијске асоцијације *„Европски полицајци ромске националности”* и уз финансијску подршку Канцеларије за људска и мањинска права, припремљен је програм радионица чији је циљ обезбеђивање веће пролазности кандидата ромске националности током селекције за упис на основу полицијску обуку. Одржано је шест једнодневних промотивних радионица и то у ЦОПО-у (11. 3. 2015.), Београду (18. 3. 2015.), Бору (23. 3. 2015.), Краљеву (24. 3. 2015.), Пироту (25. 3. 2015.) и у Нишу (26. 3. 2015.). У припреми је друга фаза овог пројекта, која ће се реализовати кроз још један циклус припремних радионица за припаднике ромске националне заједнице

који су током првог циклуса показали добре резултате.

Поред тога, Полицијска асоцијација „Европски полицајци ромске националности” покренула је иницијативу да се формира радни тим који би чинили представници те Асоцијације, ЦОПО-а, Управе за информационе технологије и Мисије ОЕБС-а у Србији, са задатком да припреми програм предложених активности и прецизира даље кораке у њиховој реализацији. Предложено је: опремање тзв. Мобилне учионице ЦОПО-а, што би младим Ромима и Ромкињама, потенцијалним кандидатима за упис у мултиетничким срединама који немају своје рачунаре, омогућила да побољшају своју информатичку и тестовну културу, како би били успешнији у процесу селекције за пријем на обуку и организовање курсева из српског језика (за полазнике којима српски није матерњи језик и не познају га довољно добро), као и језика средине у којој живе (мађарски, албански и ромски језик) са циљем савладавања језичке баријере.

Министарство је активно укључено и у решавање проблема избеглих лица, тако да по убрзаној процедури, доноси решења по захтевима за пријем у држављанство за ову категорију грађана.

5.3. Управа за извршење кривичних санкција Министарства правде, током 2015. године, наставила је успостављену сарадњу са међународним организацијама, организацијама цивилног друштва које се баве безбедношћу и заштитом људских права, различитим државним институцијама из области заштите људских права, а у циљу даљег спровођења Националног акционог плана. Један од примера је сарадња те управе са Виктимолошким друштвом Србије којем је одобрен наставак и током 2015. године реализације пројекта под називом: *Људска права жена у затвору – Залагање за жене жртве насиља које се налазе у затвору*, у оквиру којег њихов стручни тим посећује осуђенице које се налазе на издржавању казне затвора у Казнено-поправном заводу за жене у Пожаревцу.

5.4. Безбедносно-информативна агенција је доношењем подзаконских аката за примену Закона о спречавању злостављања на раду и Закона о забрани дискриминације, створила процесне претпоставке које омогућавају да се под једнаким условима реализује право жена и мушкараца да учествују у поступку одлучивања о питањима значајним за њихова статусна права.

Поводом захтева за заштиту од злостављања на раду у БИА у 2015. години је вођен један поступак посредовања, након којег је тужбом, ради спречавања злостављања на раду и накнаде штете, покренут судски поступак. Један судски поступак, покренут по овом основу у претходном периоду, окончан је у првом степену у корист БИА.

Поред тога, БИА примењује институт бесплатне правне помоћи, као један вид помоћи свим припадницима те агенције. Уз наведено, спроводе се и програми подршке члановима породица припадника БИА, без обзира на њихов пол, као и програми за психолошку и здравствену превенцију којима су највећим делом обухваћене жене. Иако у БИА не постоји могућност синдикалног организовања, функционише Комисија за солидарну помоћ припадницима и члановима њихових породица. Један од начина помоћи је и одобравање финансијских средстава ради лечења, чија је сврха подстицање наталитета.

5.5. Министарство просвете, науке и технолошког развоја истиче да циљеви образовања и васпитања који су законом прописани указују на развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне равноправности, толеранције и уважавања различитости. У систему образовања Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, број 72/09, 20/14 – одлука УС и 55/14) уведена су позитивна законска решења која су антидискриминаторна и која имају позитивне секундарне последице на унапређењу положаја жена. Министарство је започело Јавну расправу о *Закону о изменама и допунама Закона о основама система образовања и васпитања*. Разлози за доношење овог Закона јесу и настале промене у друштву, како на економском, тако и на

социјалном плану. Ове промене захтевају ближе уређивање система образовања и васпитања у Републици Србији, у складу са новонасталим околностима и новим условима рада, с циљем приближавања и усклађивања система образовања и васпитања у Републици Србији са системом образовања и васпитања Европске уније. Предлози измена који се односе на повећање безбедности, а посебно на постизању равноправности особа по различитим основима су садржани у члановима 10, 11, 39. и 47. Нацрта тог закона.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја донело је и нови *Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места* (број 110-00-9/2015-02), којим је између осталих систематизована и Група за заштиту од насиља и дискриминације. У току је израда предлога новог Правилника о стручном усавршавању наставника, васпитача и стручних сарадника у коме је предложено да, од три приоритетне области стручног усавршавања запослених у образовању за период од три године, једна буде оспособљавање за реаговање на безбедносне ризике и претње у непосредном окружењу, у складу са приоритетима Владе Републике Србије.

5.6. Канцеларија за људска и мањинска права истиче да је велики број активности предвиђених у *Акционом плану за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2014. до 2018. године* у непосредној вези са *Акционим планом за придружење Републике Србије ЕУ*, за Поглавље 23. Наведеним је обухваћено и ревидирање свих стратешких документа који се односе на положај жена, па и ревидирање *Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2010-2016)*.

Успостављен је Савет за праћење реализације Акционог плана за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2014. до 2018. године. Канцеларија за људска и мањинска права пружа стручну и административно-техничку потпору у раду том телу. Канцеларија је сачинила и Први извештај о примени Акционог плана за период четврти квартал 2014. и први квартал 2015. године.

Предвиђени Механизам за праћење спровођења Акционог плана за придружење Републике Србије ЕУ подразумева праћење напретка у извршењу мера, спровођењу активности, поштовању предвиђених рокова, као и софтвер за превентивно упозоравање на изазове у извршењу мера је у завршној фази успостављања, а Канцеларија за људска и мањинска права координира те активности. Канцеларија је надлежним ресорима упутила Упитник за праћење примене Акционог плана за придружење Републике Србије ЕУ, ради добијања првог пресека имплементације мера и активности планираних за четврти квартал 2014. и први квартал 2015. године. На основу добијених података, Канцеларија ће сачинити први извештај о примени Акционог плана и упутити га надлежним одборима и Влади ради информисања.

Такође, *Савет за праћење примене препорука механизма УН за људска права* одржао је конститутивну седницу 27. марта 2015. године. Седници су присуствовали и представници Одбора за људска и мањинска права и равноправност полова Народне Скупштине Републике Србије, Заштитник грађана, Повереник за заштиту равноправности и Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности. На седници су биле разматране препоруке Савета за људска права УН из Другог циклуса Универзалног периодичног прегледа, као и препоруке уговорних тела УН са посебним освртом на препоруке 17. и 23. Комитета за елиминисање дискриминације жена. Први извештај о раду Савета за праћење примене препорука механизма УН за људска права упућен је 24. јуна 2015. године Влади ради информисања.

Осим тога, Канцеларија за људска и мањинска права је у априлу 2015. године расписала Конкурс за пројекте удружења грађана ради унапређења и заштите људских права у Републици Србији у оквиру програма „Спровођење антидискриминационих политика у Републици Србији”. Опредељена финансијска средстава за изабране пројекте износе 18.927.000,00 динара, односно максимално до 1.000.000,00 динара за изабрани пројекат.

Основе за дефинисање приоритета конкурса биле су мере и активности предвиђене Стратегијом превенције и заштите од дискриминације и пратећим Акционим планом за период од 2014. до 2018. године. До закључења конкурса 11.05.2015. године, предлоге пројеката поднело је укупно 149 удружења грађана.

5.7. Канцеларија за Косово и Метохију наводи да се, према расположивим подацима, у 2015. години није водио ниједан поступак запослених ради заштите од злостављања на раду.

5.8. Републички завод за статистику је током 2015. године обрађивао статистичке податке о пријављеним, оптуженим и осуђеним пунолетним лицима који су учиниоци кривичних дела у 2014. години, а који ће, након стручне обраде, бити доступни у форми билтена с детаљнијим подацима и бити објављени и на веб-сајту овог завода.

У наредном периоду спровођења новог Националног акционог плана (2016-2020), потребно је створити политичке, нормативне, стратегијске и оперативне услове у пракси за ефикасну примену мера делотворне заштите жена, посебно у области превенције и заштите жена од сваког облика дискриминације и насиља.

6. ЕДУКАЦИЈА – образовање и усавршавање припадника институција безбедности у духу Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација

Највећи број активности у спровођењу Националног акционог плана у Републици Србији у 2015. години реализован је управо у области едукације. Као и у претходном периоду, носиоци ових активности у министарствима, управама и агенцијама Владе, углавном су били чланови и чланице институционалних тела и механизма за спровођење Националног акционог плана, али ту улогу све више преузимају инструктори и инструкторке за родну равноправност и тела која се баве едукацијом запослених и на тај начин врши се уродњавање процеса едукације у надлежним органима државне управе.

6.1. Министарство одбране наводи да је у школској 2014/2015. години на Војној академији дипломирало 35 девојака и да је укупна средња оцена генерације била 8,26, што је највиша оцена класе у протеклих пет година на тој високошколској институцији. Три најуспешнија дипломца 136. класе биле су девојке (служба - јавне финансије).

Као и сваке године, на основу *Инструкције за обуку припадника Министарства одбране и Војске Србије у 2015. години*, у организационим целинама Министарства одбране и у јединицама Војске Србије реализована је обавезна тема из области родне равноправности, у чијој су се реализацији као предавачи ангажовали поједини чланови и чланице Аналитичке групе МО и ВС и инструктори/инструкторке за родну равноправност који чине део регионалне мреже инструктора обучених под покровитељством UNDP/SEESAC. Управа за обуку и доктрину (Ј-7) Генералштаба Војске Србије доставила је Аналитичкој групи МО и ВС обиман извештај у којем извештава да је у 2015. години реализован велики број предавања у Гарди, у Команди Копнене војске и у свим њеним потчињеним саставима, Команди Ратног ваздухопловства и противваздухопловне одбране, Речној флотили, Управи за планирање и развој (Ј-5) Генералштаба Војске Србије, Управи за телекомуникације и информатику (Ј-6) Генералштаба Војске Србије, Управи за обуку и доктрину (Ј-7) Генералштаба Војске Србије, Техничко-ремонтном заводу у Чачку, Управи за односе са јавношћу, Војној штампарији, Управи за традицију, стандард и ветеране СЈР, Управи за обавезе одбране СЈР, Војногеографском институту итд. Реализован је велики број разноврсних тема у едукацији запослених у МО и ВС из области родне равноправности, попут: *Основни појмови о родној равноправности, Место, улога и права жена у Војсци Србије, Институционални механизми у систему одбране за спровођење Националног акционог плана, Родна равноправност и цивилно-војна сарадња у МнОп* итд.

Поред наведеног, председник и секретар Политичког савета који су из састава МО,

учествовали су током 2015. године на више округлих столова, организованих у АП Војводина у оквиру кампање за спречавање насиља над женама, износећи резултате спровођења Националног акционог плана (2010-2015) и сагледавајући објективне безбедносне потребе и проблеме жена у локалним заједницама. Поред тога, руководилац Аналитичке групе МО и ВС је на 20. састанку те групе, одржаном 20. октобра 2015. године у Управи за стратегијско планирање Сектора за политику одбране Министарства одбране, реализовала едукацију чланова и чланица те групе на тему „Родно одговорно буџетирање”, са посебним освртом на методе и технике анализе политика кроз буџетирање које се примењују код нас и у свету.

Током 2015. године, реализовано је службено путовање четири припаднице МО и ВС у Велику Британију ради учешћа на курсу „Жене као вође”, који је реализован на Универзитету Кренфилд, од 24. до 26. новембра 2015. године.

У извештајном периоду, на Војној академији у Београду, реализовани су предвиђени наставни садржаји о заштити жена и девојака од свих облика насиља у рату и у ванредним ситуацијама, у оквиру предмета *Међународно хуманитарно право* на првој години студија Војне академије, као и у оквиру предмета *Социологија, Етика, Војна психологија и Управљање људским ресурсима*. У Војној гимназији, уз подршку UNDP/SEESAC, реализована су два предавања на тему родне равноправности за наставнике и за ученике и ученице те гимназије.

У оквиру пројекта: „Јачање регионалне сарадње у области увођења родне перспективе у реформу сектора безбедности на Западном Балкану”, а на иницијативу овлашћеног лица за обављање послова саветнице министра одбране и UNDP/SEESAC, реализовано је предавање са полазницима 58. класе Генералштабног усавршавања о увођењу родне перспективе у МО и ВС. Предавање су реализовали представници Нордијског центра за род у војним операцијама оружаних снага Шведске.

У Генералштабу Војске Србије, од 30. марта до 3. априла 2015. године, реализован је четврти курс под називом: „Род у мултинационалним операцијама”. Имајући у виду препознавање потреба слушалаца курса, као и захтева са терена из мултинационалних операција (у даљем тексту: МнОп), садржај програма курса „Род у мултинационалним операцијама” ове године је био прилагођен тим захтевима, при чему је, поред теоријских садржаја, тежиште било на планирању, организовању и реализацији практичних облика обуке. Стога је обука на курсу била заснована на сценаријима и студијама случаја, преношењу искустава претходних учесника и учесница у МнОп (нпр. научене лекције и најбоље праксе у интеграцији родне перспективе у МнОп УН у Либану, механизми рада са локалном заједницом упркос рестрикцијама мандата МнОп УН у Либану, искуства из МнОп УН у Централноафричкој Републици, искуства из МнОп УН у ДР Конго, искуства полиције УН по питању родне перспективе и сл.). У оквиру курса, предавачи су били: родна саветница у мисији Уједињених нација у Либану и бивши шеф политичког дела мисије UNIFIL и други. Курс је са успехом похађало и завршило 38,09% жена, односно осам жена од укупно 21 лица који су завршили поменути курс. Директор курса у 2015. години је била жена, што је први пут од како је он установљен 2011. године, а која има међународни сертификат обучености у области родне равноправности у МнОп.

Чланови и чланице Аналитичке групе МО и ВС и овлашћено лице за обављање послова саветнице за родну равноправност министра одбране, учествовали су са прихваћеним научним радовима на више домаћих и међународних научних скупова посвећених родној равноправности. Тим поводом, на међународни Дан жена, 8. марта 2015. године у Аранђеловцу, две припаднице Министарства одбране изложиле су коауторске радове на Међународној научној конференцији под називом: „Жене у спорту”, у организацији Факултета за спорт Универзитета „Унион – Никола Тесла”. Такође, две представнице МО и ВС учествовале су и на 18. Међународној конференцији под називом: „Управљање

квалитетом и поузданошћу”, која је одржана 25. и 26. јуна 2015. године, у Приједору. У вези с тим, треба истаћи да су објављени и научни радови припадника и припадница МО и ВС на тему родне равноправности и у војним научним и стручним часописима: „Војно дело” и „Нови гласник”.

У оквиру научно-истраживачког пројекта „Родни аспект у војној професији” који реализује Институт за стратегијска истраживања Сектора за политику одбране, на основу Плана Научно-истраживачке делатности у МО и ВС за 2015. годину, успешно су реализоване све планиране активности за 2015. годину. Резултати истраживања ће у целости бити објављени у студији Института за стратегијска истраживања.

У анализираном периоду Институт за стратегијска истраживања Сектора за политику одбране је, уз подршку UNDP SEESAC, реализовао организацију Међународне научно-стручне конференције под називом: „Родна равноправност у систему одбране: достигнућа и перспективе”, која је одржана 13. и 14. октобра 2015. године у Београду, у Централном Дому Војске Србије. Са научним и стручним саопштењима, у оквиру седам панела, на Конференцији је учествовало 39 излагача из земље и иностранства, међу којима су и лица која су непосредно укључена у спровођење Националног акционог плана у МО и ВС.

Министарство одбране и Војска Србије имају укупно 15 инструктора/инструкторки за родну равноправност (8 жена, 7 мушкараца), што је механизам који је успостављен уз подршку UNDP/SEESAC током 2013-2015. године, а који није био предвиђен Националним акционим планом. Овај механизам представља део регионалне мреже инструктора за родну равноправност који су едуковани на семинарима, студијским посетама и регионалним састанцима. Током 2015. године, реализована је друга регионална обука инструктора и инструкторки из области родне равноправности, од 28. јануара до 6. фебруара 2015. године у Београду, у сарадњи са UNDP/SEESAC и трећа регионална обука на тему родних идентитета и дискриминације, 24. септембра у Београду. Такође, 21. и 22. октобра реализован је *Семинар за заговарање родне равноправности* за групу инструктора/инструкторки који нису завршили обуку на ту тему у 2014. години.

Двоје сертифицираних инструктора из области родне равноправности, одржали су 24. фебруара 2015. године предавање „Основни појмови родне равноправности” за 35 запослених у Војној штампарији. Исти инструктори су на курсу „Род у мултинационалним операцијама” у Центру за мировне операције ЗОК ГШ ВС, 3. априла 2015. одржали предавање „Род и медијско извештавање”. Такође, четворо сертифицираних инструктора из области родне равноправности су, 18. јуна 2015. године у Клубу ваздухопловства Команде РВ и ПВО, реализовали обуку 27 „особа од поверења” у сарадњи са UNDP/SEESAC итд.

6.2. Министарство унутрашњих послова значајну пажњу поклања едукацији о родним питањима и то, како кроз специјалистичке обуке и стручно усавршавање запослених у Министарству, тако и кроз едукацију будућих полицијских службеника (студената на Криминалистичко полицијској академији и полазника у Центру за основну полицијску обуку).

Наставним планом и програмом Центра за основну полицијску обуку (ЦОПО) предвиђено је да се у том центру, током 12-месечне обуке полазнице и полазници из МУП-а упознају са темама родно заснованог насиља, родне дискриминације и родне равноправности, у оквиру више предмета и модула, а у складу са концептом предметно-модуларне наставе где се област не проучава издвојено, него се сагледава из више различитих углова (правни, етички, језички). Теме из ове области обрађују се у оквиру следећих предмета и модула: Људска права и кодекс полицијске етике, Кривично и кривично-процесно право, Полицијски службеници: права, обавезе и дужности, Примена полицијских овлашћења и употреба средстава принуде, Сузбијање криминалитета, Вештина комуникације, Рад полиције у локалној заједници.

У периоду јануар – јун 2015. године Центар за специјалистичку обуку и усавршавање полиције (ЦСОУП) је организовано и реализовано 16 специјалистичких обука за 805 полазника, међу којима је било 50 жена. Финансијским планом специјалистичких обука за 2015. годину планирано је организовање 55 специјалистичких обука за 2231 полазника.

У Центру је обезбеђен менторски рад са новопримљеним полицијским службеницима опште надлежности у МУП-у у току приправничког стажа. Међу менторима-координаторима је тренутно 12 жена, а међу полицајцима-менторима су тренутно 42 жене полицајци. У првој половини 2015. године одржана су два курса и обучен је 31 ментор-координатор, од којих је једна жена.

Поред тога, уз подршку Одељења за демократизацију Мисије ОЕБС-а у Србији сачињен је предлог Пројекта *„Подршка већем укључивању националних мањина у полицијску службу Републике Србије”*, којим ће бити обухваћен низ едукативних активности који се односе на интеграцију припадника националних мањина, а посебно жена, у полицију, као и на заштиту и поштовање људских права. Предлог је достављен Кабинету министра ради добијања сагласности, а након тога би се путем донаторске конференције обезбедила финансијска средства за реализацију Пројекта у 2016. години.

У периоду од 12. до 22. маја 2015. године, у ЦОПО је реализован семинар *„Вештина комуникације и управљање конфликтима”* са циљем едукације полицијских службеника и унапређења њиховог професионалног поступања у односу према грађанима. Семинар су организовали Управа за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку и Управа полиције уз подршку Мисије ОЕБС-а у Србији, а реализовали су га тренери из ЦОПО у Сремској Каменици. На семинару је учествовало укупно 203 полицијска службеника (од којих је 20 жена) из 49 организационих јединица МУП-а. За потребе семинара, уз финансијску подршку Мисије ОЕБС-а у Србији штампан је приручник под називом *„Вештина комуникације и управљање конфликтима”*.

У акредитованим студијским програмима на Криминалистичко-полицијској академији (КПА) не постоје посебно издвојени предмети који третирају искључиво питања родне равноправности, родно заснованог насиља и родне дискриминације, али су ове теме заступљене у садржају појединих предмета као што су *Криминологија, Социологија, Виктимологија, Људска права, Полиција у заједници* и др. Поред тога, на КПА постоји група за менторски рад која има 6 запослених (две жене), а у којој се налази и психолог (која је, такође, жена).

Поред наведеног, МУП примењује и остале облике едукације (семинари, радионице, консултативни састанци и др). Програмом стручног усавршавања полицијских службеника за 2015. годину планирани су и једним делом реализовани семинари из следећих области: *„Рад полиције са маргинализованим и социјално рањивим групама”*; *„Насиље у породици и институционална заштита”*; *„Полицијска етика – за очување личног и професионалног интегритета”*; *„Закон о спречавању злостављања на раду – нови изазов у заштити достојанства”*; *„Уставна заштита људских и мањинских права”*; *„Законске одредбе које регулишу проблематику трговине људима, илегалних миграција и кријумчарење људима”*; *„PEACE - Модел за обављање службеног разговора”*.

Такође, од посебног значаја су и едукације које се реализују у оквиру спровођења пројеката који су финансирани средствима СИДА и уз подршку Шведског полицијског одбора. Један од таквих је и семинар - радионица на тему *„Примена форензике у унапређењу родне равноправности”*, одржана у мају 2015. у Вршцу (у оквиру Пројекта *„Развој система за криминалистичко техничку и форензичку обуку и успостављање центра за форензичку обуку у склопу МУП-а”*) на којем су учешће узели шведски полицијски експерти за питање родне равноправности и експерти из домена форензичке обраде места, експерти форензичке психологије у судске медицине МУП-а, као и представници Центра за социјални рад СО Вршац, здравствених служби из овог града, суда и представници НВО. Након овог семинара

Полицијска станица Вршац добила је опрему за квалитетно третирање и изузимање трагова специфичних за кривична дела из области полних слобода и насиља у породици. Планирано је да се овај пилот-пројекат, у сарадњи са шведским партнером, прошири на све полицијске управе у Србији.

У 2015. години у Центру за основну полицијску обуку је планирано одржавање курсева за полицајце менторе (у периоду септембар-октобар) чији број зависи од броја будућих полазника у наредним класама ЦОПО-а. Планирано је и одржавање 7. националног семинара ментора-координатора (у децембру) којем ће присуствовати ментори-координатори из полицијских управа из којих долазе примљени кандидати, као и представници Дирекције полиције, Управе полиције, Управе граничне полиције, Управе криминалистичке полиције, Управе саобраћајне полиције као и представници Полицијске управе у Новом Саду.

Од осталих активности које су усмерене на афирмацију родне равноправности треба издвојити да је у Специјалној антитерористичкој јединици предвиђено да се одрже предавања, ради боље информисаности запослених, на теме *„Родна равноправност, жена у полицији суштинска или формална потреба”* и *„Невербална комуникација и управљање људским ресурсима”*, као и упознавање са механизмима заштите од злостављања на раду утврђеним Законом о забрани злостављања на раду.

6.3. Управа за извршење кривичних санкција Министарства правде истиче да су, током прве половине 2015. године, представници/представнице те управе учествовали на тренингу о миграцијама, дискриминацији, људским правима и међународном праву, одржаном у Београду у 22-23. априла 2015. године, у организацији Групе 484, у оквиру пројекта *PROACTION – Заштита од дискриминације тражилаца азила и деце без пратње у миграцијама*, који финансира Европска унија у оквиру програма *Поддршка цивилном друштву 2013”*.

Досадашња едукација запослених из Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде, а посебно „особа од поверења” и Аналитичке групе, остварена је кроз сарадњу са државним органима и организацијама цивилног друштва које се баве безбедношћу и заштитом људских права. У поменутом периоду, а са циљем унапређења мултисекторске сарадње и едукативних активности који доприносе квалитету спровођења НАП-а, представници Управе су учествовали и на различитим форумима чије теме су биле сагледавање достигнућа и изазова у примени НАП-а.

У погледу едукације о родној равноправности, и у периоду јануар-јун 2015. године, у оквиру Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде, која има одређен број обучених предавача, у Центру за обуку и стручно оспособљавање у Нишу настављено је спровођење обуке током које се запослени упознају са темама које се односе на људска права, родну равноправност и на међународна затворска правила.

Планом рада за 2015. годину предвиђено је организовање програма даље едукације „особа од поверења” и свих запослених о теми родне равноправности и заштите од дискриминације, уз учешће стручњака из система безбедности, чиме би се, на темељу досадашње едукације и *Приручника за рад „особа од поверења”*, додатно упознали са вештинама неопходним за успешно сузбијање дискриминације и дефинисали најбољи начини за решавање евентуалних проблема у пракси. Обука је реализована преко Центра за обуку и стручно оспособљавање у Нишу, као и едукација и руководиоца организационих јединица и начелника одељења.

6.4. Управа царина Министарства финансија је у 2015. години спровела обуке лица за подршку у Школском центру Управе царина, који је иначе образован ради обуке запослених по питању основне царинске делатности, и то по степену образовања запослених, те постоје царински курсеви за запослене са средњом стручном спремом и за запослене са високом стручном спремом првог и другог степена. План, организација и начин спровођења обука у том центру није исти као План обука које спроводи Служба за управљање кадровима.

Наведене обуке се спроводе унутар просторија Управе царина Министарства финансија, уз организовање размене идеја и искуства са припадницима Светске царинске организације и чланица земаља Европске уније.

6.5. Безбедносно-информативна агенција континуирано организује едукативне садржаје који се односе на родну равноправност. Приоритети у едукацијама су стварање услова и уклањање препрека за већу заступљеност и напредовање жена кроз информисање о начину рада на планираним активностима.

Осим тога, припадници БИА присуствовали су обуци на тему „Родно одговорно буџетирање у Републици Србији”, која је организована уз подршку организације UN Woman 26. маја 2015. године у Београду у хотелу Зира. Семинар је, између осталог, организован и са циљем упознавања полазника о организацији Координационог тела за родну равноправност. У плану је измена Стратегије, као и припрема Упутства за израду буџета за 2016. годину, са пројекцијама за 2017. и 2018. годину, које ће садржати одређене захтеве за примену родно одговорног буџетирања.

Такође, припаднице БИА учествовале су на Семинару о родној равноправности у институцијама сектора безбедности који је одржан 17. и 18. јуна 2015. године у Аранђеловцу, у организацији Мисије ОЕБС у Србији.

6.6. Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, као и чланови Координационог тела за родну равноправност Владе Републике Србије, похађали су следеће едукативне садржаје у 2015. години:

- Семинар за Женску парламентарну мрежу о социјалном укључивању и смањењу сиромаштва, фебруар 2015. године;
- Семинар „Родно одговорно буџетирање”, у организацији UN Women, март 2015. године;
- Тренинг „Родно одговорно буџетирање” у организацији UN Women, мај 2015. године;
- Семинар „Жене у политици” у организацији Мисије ОЕБС у Србији, април 2015. године;
- Семинар „Родна равноправност на локалном нивоу” у организацији СКГО, мај 2015. године;
- Семинар Спољна политика Србије „Женски печат”, мај 2015. године.

6.7. Канцеларија за људска и мањинска права је подржала најбоље пројекте на конкурс за пројекте удружења ради унапређења положаја и статуса Рома у Републици Србији, чије су активности спроведене у периоду новембар 2014 - март 2015. године, међу којима је значајан број активности садржао едукативну компоненту. Од пријављених пројеката, четири су се односила на жене, а један од њих је тематски био у вези са насиљем над женама.

Активности пројекта „Без насиља”, које је спроводио Центар за развој услуга Нова Варош, биле су усмерене на превенцију насиља у породици и насиља над женама. Пројекат је реализован на подручју Нове Вароши и Ивањице. Организоване су посете ромским насељима, а у просторијама општинске управе одржана су два округла стола о моделима заштите од породичног насиља и насиља над женама и две трибине о механизмима помоћи и самопомоћи у ситуацији насиља. Округлим столовима и трибинама присуствовало је око 200 учесника, међу којима је у значајном броју било и припадника ромске националности. У оквиру овог пројекта, који је подржан са 503.000 РСД, дистрибуиран је и информативни материјал ради стварања позитивне климе у широј заједници за решавање проблема Рома и промовисање борбе против насиља у породици и насиља над женама.

7. МЕДИЈИ – пружање медијске подршке циљевима Националног акционог плана

Током спровођења Националног акционог плана у 2015. години, интерни медији у систему

безбедности, као и у претходном периоду, имали су веома значајну улогу у промоцији активне улоге жена у систему безбедности, као и активности која су се односиле на жене, мир и безбедност. Међутим, екстерна средства информисања, проблему родне равноправности, а поготово унапређењу положаја жена у области безбедности, не посвећују довољно пажње, па самим тим ни питањима садржаним у Националном акционом плану.

7.1. Министарство одбране, захваљујући Управи за односе са јавношћу, у оквиру које делује Медија центра „Одбрана”, а који издаје и штампано гласило „Одбрана”, редовно информише интерну јавност о спровођењу Националног акционог плана. Поред тога, Управа за односе са јавношћу реализује медијске кампање за пријем кадета у Војну академију, на Медицински факултет Војномедицинске академије, Војну гимназију и Средњу војну школу и у професионалну војну службу и промовише активности које се односе на родну равноправност. Осим тога, Управа за односе са јавношћу путем сајта Министарства одбране и листа „Одбрана” редовно промовише публикациије и резултате истраживања у вези са родном равноправношћу и извештава о реализацији међународних посета, конференција и научних скупова на националном и међународном нивоу. На пример, на сајту МО и у магазину „Одбрана” промовисан је рад и активности чланова и чланица Политичког савета и Мултисекторског координационог тела из састава МО и ВС, затим овлашћеног лица за обављање послова саветнице за родну равноправност министра одбране и „особа од поверења” у МО и ВС. Иначе, извештаји Аналитичке групе МО и ВС и Политичког савета, редовно се објављују на сајту Министарству одбране и доступни су на увид широј јавности.

Са циљем промовисања жена на руководећим дужностима снимљен је прилог са директорком Института за стратегијска истраживања СПО Министарства одбране који је емитован у специјализованој емисији РТС „Дозволите” 10. маја 2015. године.

Током 2015. године, у екстерним медијима је објављено око стотину прилога о женама запосленим у МО и ВС, међу којима је највећи број прилога био вредносно неутралног садржаја, нешто мање је било позитивно оријентисаних, а занемарљиво мали број је био негативно оријентисан. Међутим, на званичном Facebook профилу МО и ВС приметан је значајан број негативних коментара на информације које се тичу заступљености жена у Војсци Србије. Припадници мушког пола, најчешће, износе негативно мишљење у погледу оспособљености и могућности жена да обављају војничке дужности, приписујући им стереотипне улоге домаћица и неговатељица, а не и активних чувара мира и безбедности, што упућује на потребу да се кроз остале облике информисања и едукације већа пажња усмери на информисање и едукацију мушкараца о значају родне равноправности.

7.2. Министарство унутрашњих послова је известило да у периоду од јануара до јуна 2015. године нису организоване промотивне кампање за упис у ЦОПО, јер је у том периоду био у току поступак селекције кандидата и кандидаткиња пријављених на Конкурс, који је МУП расписао у марту 2014. године. Међутим, Центар за основну полицијску обуку и Криминалистичко-полицијска академија су и ове године представљали МУП на другом по величини сајму образовања у Србији – 11. међународном Сајму образовања „Путокази” у Новом Саду, на којем су представили своје програме обуке, односно студија, као и логистику и инфраструктуру којом располажу. И на овом сајму је посебна пажња посвећена привлачењу жена и припадника националних и етничких мањина, које су могле да о обуци у ЦОПО-у прочитају са летака на неком од 9 језика националних мањина које живе у Републици Србији.

Поред промотивних кампања за упис на КПА и ЦОПО, у МУП-у се анимирање жена за бављење полицијским послом спроводи и кроз промоцију успешних жена у полицији и оних које су се истакле професионалношћу и изузетним квалитетом рада, углавном кроз прилоге у интерном листу „Полиција данас”. У извештајном периоду, изашла су два броја интерног листа „Полиција данас” са бројним прилозима који се директно или посредно баве питањима родне равноправности и заштите жена од родно заснованог насиља. Медијски је пропраћен

састанак министра унутрашњих послова са комесаром Савета Европе за људска права, коме је присуствовала и саветница за родну равноправност у МУП-у, на коме је министар, поред представљања активности које МУП предузима на сузбијању насиља над женама и у породици, напада на новинаре који се баве људским правима и сл., посебно апострофирао да је у МУП-у именована саветница за родну равноправност која координира све активности на унапређењу положаја и улоге жена у МУП-у. Представљени су и резултати и ангажовање МУП-а на заштити ЛГБТ популације од дискриминације и насиља, кроз излагање министра на представљању Извештаја о стању људских права ЛГБТ особа у Србији за 2014. годину. У овом листу су презентоване и активности и напори које МУП предузима са циљем инклузије Рома и Ромкиња, посебно за рад у МУП-у, а представљене су и едукације које су спроведене на тему заштите од трговине људима, о женама у Преговарачком тиму МУП-а, успешним женама руководиоцима на оперативним пословима и сл. Пропраћено је и учешће представника МУП-а на највећој међународној вежби за упућивање полиције у мировне операције ЕУ, у Центру за унапређење полиције у Вићенци, као и о учешћу представника МУП-а на седници Одбора за људска и мањинска права и родну равноправност Народне скупштине, посвећеној обележавању Међународног дана борбе против насиља над женама, где је представљен Извештај Заштитника грађана о спроведеном надзору примене општег и посебних протокола о поступању у случајевима насиља у породици, а у коме је посебно похваљен МУП за спроведене активности на едукацији полицијских службеника за поступање у овим случајевима и формирање мреже координатора у полицијским управама.

Све ово говори у прилог укључивању интерних медија, односно средстава информисања МУП-а у подршку родној равноправности и истицању равноправности жена у обављају и најсложенијих полицијских послова, знатно више него што то чине екстерни медији, који понекад сензационалистички извештавају о случајевима насиља над женама. Из свега наведеног је, такође, јасно да уредништво листа „Полиција данас” МУП-а ради посебно на промоцији припадница женског пола у полицији кроз прилоге и текстове о њиховим активностима. Такође, сви бројеви листа се достављају новинским редакцијама тако да су, и на тај начин, сви медији упознати са темама из листа.

Такође, значајно је да Биро за сарадњу са медијима МУП-а прати ове активности и, што је још важније, укључује и друге електронске и писане медије у праћење и извештавање о овим активностима (дневне новине и недељници, прилози у информативним емисијама телевизије са националном фреквенцијом).

МУП истиче да су представници тог министарства били активно укључени и у медијске кампање у функцији превенције насиља у породици, па је у фебруару 2015. године представник Управе полиције учествовао у емисији на Радио-Београду 1 под називом: „У седишту пажње” која је имала за тему активности надлежних институција у спречавању насиља над женама и насиља у породици; у марту 2015. године, новинарка „Вечерњих новости” је обавила разговор са представником Управе полиције на тему породично насиље у Србији, који је објављен у наведеном листу. Такође, представник Управе полиције је у мају 2015. године гостовао у емисији „Да, можда Не” на првом програму РТС-а на исту тему.

Приликом обележавања Дана МУП-а, полиције и Славе тог министарства, одржана је централна прослава у Наставном центру „Макиш”, при чему се посебно водило рачуна о видљивости жена заступљених у дефилеу и показној вежби, у различитим специјалностима у полицији, као својеврсне промоције жена у полицији и подстицања девојака да се пријаве за полицијски позив.

Све актуелности, међу којима су и оне везане за ову проблематику ажурно су пропраћене и на интернет и интранет сајту МУП-а (на веб страницу интранет сајта МУП-а постављен је Национални акциони план и тако учињен доступним свима у МУП-у). Аналитичка група МУП-а ради и на осмишљавању подсајта на сајту МУП-а који би искључиво био посвећен питањима родне равноправности и активностима које се спроводе са циљем јачања улоге

жена у МУП-а и побољшању положаја жена и унапређењу родне равноправности у Републици Србији.

7.3. Управа за извршење кривичних санкција Министарства правде придаје велики значај активностима и резултатима спровођења Националног акционог плана у интерним медијима, а шира јавност је упозната са тим активностима, углавном, путем информација на званичном сајту Министарства правде.

У Управи за извршење кривичних санкција Министарства правде, обезбеђено је интерно информисање свих запослених о њиховим правима на заштиту од дискриминације, мобинга и насиља, одмах након ступања на снагу прописа из области заштите од дискриминације, забране злостављања на раду и настављено у 2015. години информисањем о правима, обавезама и одговорностима запосленог и послодавца у вези са забраном злостављања, правилима понашања послодавца и запослених у вези са превенцијом и заштитом на раду.

Такође, о значају реализованих активности и резултатима спровођења Националног акционог плана јавност је упозната и путем Годишњег извештаја о раду Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде, у којем је један део посвећен родној равноправности. У оквиру тог извештаја, посебно се издвајају активности у оквиру мултисекторске сарадње и у области едукације, које су допринеле квалитету спровођења Националног акционог плана, укључујући информацију о семинару организованом од стране Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде и UN Women, на којем су учесници упознати са родним аспектима рада Управе.

На нивоу интерног информисања запослени су обавештени о раду „особа од поверења”. Планом је предвиђено да запослени на радном месту за односе са јавношћу у Управи за извршење кривичних санкција активније учествује у информисању запослених и јавности о значају сузбијања дискриминације и постизања родне равноправности, као и активностима и резултатима спровођења Националног акционог плана, чиме би се у значајној мери пружала медијска подршка реализацији циљева тог плана.

7.4. Управа царина Министарства финансија информисала је јавност о спровођењу Националног акционог плана посредством интерног листа „Цариник”, који је објављивао вести, чланке и прилоге који су директно били посвећени питањима родне равноправности и спровођењу Резолуције 1325 СБ УН. У наведеном контексту, било је речи о механизмима родне равноправности, о тренингу за представнике медија и подацима о процентуалној заступљености жена у сектору безбедности.

7.5. Министарство привреде је од почетка 2015. године у оквиру редовних послова реализовало низ састанака и округлих столова на националном, регионалном и локалном нивоу уз учешће представника Владе, невладиних организација и приватног сектора, са циљем информисања и саветовања о изради и спровођењу мера развоја промоције женског предузетништва.

На сајту Министарства привреде, који се месечно ажурира, између осталог, објављују се документи и вести и друге информације о активностима тог министарства, о актуелним програмима и пројектима, јавним позивима и конкурсима са линком на сајтове који садрже сродне информације: предузетнички сервис, агенције које прате тематику женског предузетништва и запошљавања жена. Интернет адресе бројних институција и невладиних организација обезбеђују информације на тему добре праксе које се односе на женско предузетништво, као што је на пример Удружење пословних жена Србије, које је за свој рад добило посебну награду Европске уније 2013. године.

7.6. Министарство културе и информисања, у складу са законским овлашћењима, расписује годишње конкурсе за суфинансирање пројеката/програма из области јавног информисања, који својим садржајима доприносе остваривању и унапређењу права на јавно и објективно информисање. Као један од предносних критеријума за подршку пројектима,

наведен је допринос информисању и унапређењу положаја и равноправности свих сегмената друштва, те је број медијских пројеката и програма који се баве унапређењем положаја жена у друштву и променом стереотипа о њиховој улози у друштву, из године у годину све већи, а квалитет све бољи.

Осим тога, ово Министарство расписује и конкурсе из области јавног информисања на језицима националних мањина и особа са инвалидитетом, којима се, између осталог, охрабрује производња медијских садржаја који доприносе афирмацији родне равноправности. На овај начин, Министарство доприноси сузбијању тзв. двоструке дискриминације жена – припадница мањинских заједница и жена са инвалидитетом. Као илустрацију ове добре праксе, Министарство културе наводи пројекте које је то министарство подржало у 2015. години путем конкурса, а који се односе на унапређење родне равноправности у различитим областима. Тако је на Конкурсу за суфинансирање пројеката производње медијских садржаја из области јавног информисања у 2015. години, подржано је девет пројеката. На Конкурсу за суфинансирање пројеката из области јавног информисања на језицима националних мањина у 2015. години, подржани су пројекти са темом родне равноправности или су подржане „женске” организације цивилног сектора. На Конкурсу за суфинансирање пројеката из области јавног информисања особа са инвалидитетом у 2015. години, подржан је један пројекат.

Министарство културе и информисања у 2015. години је први пут расписало конкурс за суфинансирање пројеката организовања и учешћа на стручним, научним и пригодним скуповима, као и унапређивања професионалних и етичких стандарда у области јавног информисања. На овај начин, дата је могућност медијским и продукцијским кућама, невладиним организацијама, струковним удружењима и институцијама, да, путем едукација, семинара и сличних начина усавршавања медијских посленика – новинара, уредника, менаџера, допринесу унапређењу родно осетљивог језика и сензибилизацији јавности за ову проблематику.

С обзиром на то да су медији један од кључних актера у афирмацији позитивних друштвених вредности и њиховом креирању у јавности, па и принципа родне равноправности, Министарство културе и информисања ће, у складу са својим овлашћењима и досадашњом праксом унапређивања јавног интереса у области јавног информисања, активно учествовати у остваривању циљева Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН.

7.7. Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, као и чланови Координационог тела за родну равноправност Владе Републике Србије су посебну пажњу у 2015. години посветили раду на препознатљивости и већој заступљености родне равноправности у медијима. Кроз побољшање мултисекторске сарадње, планирано је да се ова област позиционира као свепрожимајуће питање у свим секторским политикама и као једно од најважнијих у Републици Србији у наредном периоду.

7.9. Републички завод за статистику је известио да су сва истраживања тог завода у 2015. години била и медијски подржана у јавности, па тако и она која се односе на циљеве спровођења Националног акционог плана.

Прецизније, Републички завод за статистику, као један од носилаца активности из Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 (V део, активност 2.5) у 2015. години је реализовао следеће:

- објављене су Републичка и општинска DevInfo базе података. Републичка база садржи податке само за ниво Републике Србије, а по полу је дезагрегирано укупно 76 индикатора. Општинска база садржи податке до општинског нивоа, а по полу је дезагрегирано 48 индикатора. У DevInfo бази података налазе се подаци/индикатори о насиљу у породици;

- спроведено је Сезонско истраживање о коришћењу времена (СИКВ), и прикупљени су и подаци о томе како лица старости од 15 и више година, оба пола, користе своје време. Ово истраживање је важан извор за родну статистику и анализу података по полу и доступно је на увид јавности;
- објављени су статистички подаци о пријављеним, оптуженим и осуђеним пунолетним лицима – учиниоцима кривичних дела у 2013. години који се могу преузети са веб-сајту Републичког завода за статистику.

Осим тога, Републички завод за статистику је учествовао у припреми података и изради *Индекса родне равноправности*, према методологији EIGE (European Institute for Gender Equality). Република Србија је прва земља у Европи која је израчунала индекс родне равноправности за 2014. годину, који је такође на сајту ове институције, као и на сајту Координационог тела за родну равноправност Владе доступан на шири увид јавности.

У наредном периоду треба унапредити систем интерног и екстерног информисања о спровођењу Националног акционог плана, уз одговарајуће родно одговорне обуке новинара и уредника медија и укључити у овај систем и представнике локалних медија у Републици Србији.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА И ПРЕПОРУКЕ

Спровођење Националног акционог плана, представља испуњавање преузетих обавеза Републике Србије као чланице Уједињених нација, али је и у тесној вези са спровођењем једног броја активности које су садржане и у *Акционом плану за придружење Републике Србије ЕУ*, Поглавље 23. које се односи на ревидирање и примену свих стратешких документа који се односе на положај жена у Републици Србији. Овај план се успешно примењује у Републици Србији у периоду од 2010. до 2015. године, с тим што се у прве четири године спроводио само у надлежним органима државне управе у систему безбедности, а у 2015. години његово спровођење је проширено на сва министарства, четири канцеларије, БИА и Републички завод за статистику.

На основу дијалога Политичког савета са свим актерима укљученим у досадашње спровођење поменутог плана, намеће се закључак да у наредном периоду фокус спровођења новог националног акционог плана треба да буде на локалном нивоу. План треба спроводити у сарадњи органа државне управе и локалне самоуправе са организацијама цивилног друштва, академском заједницом, медијима и заинтересованим међународним организацијама. У органима државне управе и локалне самоуправе који се баве спровођењем Националног акционог плана, треба створити мреже контакт особа и обезбедити већу заступљеност жена у саветима за безбедност који делују на локалном нивоу.

За разлику од других националних акционих планова за примену Резолуције 1325 СБ УН у свету, Национални акциони план који је усвојен у Републици Србији 2010. године, предвиђао је образовање и функционисање мреже међусобно повезаних институционалних тела и механизма за спровођење тог плана. У разматраном периоду до 2015. године, образована су сва предвиђена институционална тела, а од и механизма није успостављен само механизам родних саветника/саветница команданата националних контингената у мултинационалним операцијама, иако је за ту дужност до сада едуковано око 120 лица у земљи и иностранству, јер Република Србија, за сада, не учествује са бројнијим контингентима у мултинационалним операцијама који би омогућили успостављање те дужности. У наредном периоду, треба институционална тела и механизме за спровођење Националног акционог плана учинити ефикаснијим и оперативнијим и ојачати адекватним стручним тимовима, софтверима за аутоматску обраду података и линком на сајту Владе за централизовану јавну доступност информација о спровођењу плана.

На основу екстерне евалуације спровођења Националног акционог плана, највишом оценом, тј. са 3.75 (у распону оцена од 1 до 5) вреднован је механизам координације са представницима различитих владиних тела који заједно раде на дизајну, реализацији и анализи Националног акционог плана у Републици Србији, а одмах затим, оценом 3.25 вредновано је постојање политичке воље од стране доносилаца одлука да се реализују активности дефинисане у Националном акционом плану. Представници Института за инклузивну безбедност из Вашингтона (САД) и Мисија ОЕБС у Србији истакли су у екстерној евалуацији да се Република Србија налази високо на листи градације анализираних акционих планова, што је потврда резултата деловања образованих институција за спровођење Националног акционог плана у протеклом петогодишњем периоду.

Такође, ради уродњавања свих политика државе, потребно је развијати координисан и мултисекторски приступ овом проблему, без преклапања надлежности и активности у области родне равноправности са Координационим телом за родну равноправност Владе, које је предвидело успостављање функције координатора за родну равноправност ради спровођења *Стратегије за родну равноправност од 2016. до 2020. године* и *Плана активности за примену Стратегије за родну равноправност од 2016. до 2020. године* и са Канцеларијом за људска и мањинска права, која је предвидела успостављање контакт особа за спровођење *Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2014. до 2018. године* и *Акционог плана за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације за период од 2014. до 2018. године*, док је Национални акциони план за примену Резолуције 1325 СБ УН предвидео образовање аналитичких група и истраживачких тимова у надлежним органима државне управе.

У реализацији циљева Националног акционог плана који се односе на повећање заступљености жена у систему безбедности, треба истаћи да, у односу на почетне показатеље из 2010. године, када је у систему безбедности било заступљено 27,40% жена, након петогодишње примене тог плана заступљеност жена је повећана за 4,13%, имајући у виду да је 2015. године њихова укупна заступљеност у систему безбедности износила 31,53%. Такође, заступљености жена у периоду од 2010. до 2015. године у институцијама у систему безбедности на руководећим/командним дужностима повећана је за 5,21%, јер је 2010. године на тим дужностима било заступљено 14,47% жена, а 2015. године 19,68% жена. У спровођењу Националног акционог плана у 2015. години, поједини органи државне управе и организације цивилног друштва остварили су значајну међународну сарадњу са земљама у региону и са међународним организацијама, а посебно са УН, ОЕБС и НАТО у примени Резолуције 1325 СБ УН. У наредном периоду, потребно је обезбедити већу заступљеност жена у мултинационалним операцијама и већу укљученост и активност жена у саветима за безбедност жена у локалним самоуправама.

У оквиру осигуравања задовољавајућег нивоа правне заштите жена и девојака од свих видова дискриминације, кршења женских људских права и родно заснованог насиља, током 2015. године постигнут је извесни напредак. Међутим, у наредном периоду, потребно је створити политичке, стратегијске и оперативне услове у пракси за ефикасну примену мера делотворне заштите жена, а посебно у области превенције и заштите жена и девојака од сваког облика дискриминације и насиља у постконфликтном опоравку друштва.

Иако је у протеклом петогодишњем периоду спровођења Националног акционог плана, а посебно у 2015. године едукован велики број запослених о родној равноправности, у наредном периоду, у духу Резолуције 1325 СБ УН треба обезбедити реализацију обука свих категорија становништва у Републици Србији, у складу са приоритетима садржаним у Националном акционом плану за период спровођења од 2016. до 2020. године.

Током спровођења Националног акционог плана, интерни медији у систему безбедности су имали веома значајну улогу у промоцији улоге жена том систему, као и институционалних тела и механизма родне равноправности који су се односиле на примену Резолуције 1325

СБ УН. Међутим, анализе показују да екстерна средства информисања проблему родне равноправности, а поготово унапређењу положаја жена у области безбедности не посвећују довољно пажње, па самим тим ни питањима садржаним у Националном акционом плану. Стога, у наредном периоду потребно је унапредити наведени систем информисања, едуковати представнике медија и укључити у овај систем и представнике локалних медија у Републици Србији.

Национални акциони план је у протеклом петогодишњем периоду (2010-2015) спровођен без планираних и опредељених средстава из буџета Републике Србије.

Национални акциони план за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (2016–2020) треба да ревидира области спровођења претходног плана, тако да се у наредном периоду обезбеди ефикасна и планска примена тог плана у четири базичне тематске области на којима почива примена Резолуције 1325 СБ УН: (1) Превенција; (2) Учествовање; (3) Заштита и (4) Опоравак.

У наредном периоду потребно је усмерити тежиште у спровођењу Националног акционог плана ка локалном нивоу у Републици Србији, уз већу укљученост организација цивилног друштва.

У Националном акционом плану за наредни петогодишњи период спровођења (2016-2020) потребно је предвидети интегрисано достизање свих циљева усмерених ка унапређењу положаја жена у систему безбедности и већу укљученост жена у решавању безбедносних питања на локалном, националном, регионалном и међународном нивоу, и у том сегменту, у органима државне управе и локалне самоуправе у Републици Србији, потребно је развијати координисан и мултисекторски приступ овом проблему, без преклапања надлежности и активности и развити партнерски однос са организацијама цивилног друштва и међународним организацијама.